

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EKONOMICKÉ ŽURNALISTIKY

Úloha externího auditu v prevenci hospodářské kriminality

Role of External Audit in the Prevention of Economic Crime

Student: Lucie Blahutová

Vedoucí diplomové práce: Ing. Jana Hakalová, Ph.D.

Ostrava 2014

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra ekonomické žurnalistiky

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Lucie Blahutová**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202T095 Ekonomika a právo v žurnalistice
Téma: **Úloha externího auditu v prevenci hospodářské kriminality**
Role of External Audit in the Prevention of Economic Crime

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Význam a charakteristika auditu a profil auditora
 3. Proces auditu a jeho jednotlivé fáze
 4. Hospodářská kriminalita a role externího auditu v její prevenci
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

DVOŘÁČEK, Jiří. *Audit podniku a jeho operací*. Praha: C. H. Beck, 2005. 165 s. ISBN 80-7179-809-6.
DVOŘÁČEK, Jiří. *Interní audit a kontrola*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. 202 s. ISBN 80-7179-805-3.
HAKALOVÁ, Jana. *Účetní závěrka a auditing*. Brno: Tribun EU, 2010. 146 s. ISBN 978-80-7399-144-9.

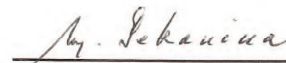
Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Jana Hakalová, Ph.D.**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 25.04.2014

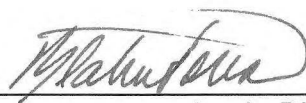

Doc. PhDr. PaedDr. Milan Sekanina, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci vypracovala samostatně za použití uvedených zdrojů mimo přiložené přílohy.

Dne: 14.7.2014

Lucie Blahutová

Obsah

1.	ÚVOD.....	6
2.	VÝZNAM A CHARAKTERISTIKA AUDITU A PROFIL AUDITORA.....	7
2.1.	CHARAKTERISTIKA AUDITU	7
2.1.1.	ÚČETNÍ ZÁVĚRKA.....	8
2.1.1.1.	ROZVAHA.....	11
2.1.1.2.	VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY	13
2.1.1.3.	PŘÍLOHA	14
2.1.1.4.	PŘEHLED O FINANČNÍCH TOCÍCH.....	15
2.1.1.5.	PŘEHLED O ZMĚNÁCH VLASTNÍHO KAPITÁLU	16
2.1.2.	PRÁVNÍ ÚPRAVA AUDITU	17
2.1.3.	DOHLED NAD AUDITEM	19
2.1.4.	POVINNOST OVĚŘENÍ ÚČETNÍ ZÁVĚRKY AUDITOREM	20
2.2.	PODSTATA A FUNKCE AUDITU ÚČETNÍ ZÁVĚRKY	21
2.3.	PROFIL AUDITORA	22
2.3.1.	KOMORA AUDITORŮ ČESKÉ REPUBLIKY	24
2.3.2.	ZAPSÁNÍ AUDITORA A DO SEZNAMU AUDITORŮ.....	26
2.3.3.	PRÁVA A POVINNOSTI AUDITORŮ A SPOLEČNOSTÍ	28
2.3.4.	ETICKÝ KODEX.....	29
2.3.5.	VÝBOR PRO AUDIT	31
2.3.6.	ZPRÁVA O PRŮHLEDNOSTI	31
2.4.	VÝZNAMNÉ AUDITORSKÉ SPOLEČNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE.....	32
2.4.1.	DELOITTE.....	32
2.4.2.	EY (DŘÍVE ERNST & YOUNG)	33
2.4.3.	PRICEWATERHOUSECOOPERS (PWC).....	34
2.4.4.	KPMG	35
3.	PROCES AUDITU A JEDNOTLIVÉ FÁZE	36
3.1.	AUDIT JAKO PROCES	36
3.1.1.	URČENÍ AUDITORA.....	37
3.1.2.	SMLOUVA O AUDITU	37
3.1.3.	POSOUZENÍ RIZIKA	38
3.2.	PŘÍPRAVA AUDITU A POROZUMĚNÍ RIZIK.....	39
3.2.1.	POROZUMĚNÍ PODNIKÁNÍ.....	40
3.2.2.	IDENTIFIKACE RIZIKA	41
3.2.3.	URČENÍ HLADINY VÝZNAMNOSTI	43
3.2.4.	IDENTIFIKACE VLASTNOSTÍ VÝZNAMNÝCH ÚČTŮ	44
3.2.4.1.	EXISTENCE.....	44
3.2.4.2.	PŘESNOST.....	45

3.2.4.3.	ÚPLNOST	45
3.2.4.4.	OCENĚNÍ.....	46
3.2.4.5.	PRÁVA A ZÁVAZKY	46
3.2.4.6.	PREZENTACE A ZVEŘEJNĚNÍ.....	46
3.2.4.7.	ČASOVÉ ROZLIŠENÍ.....	47
3.3.	STRATEGIE A STANOVENÍ RIZIKA	48
3.3.1.	PRŮCHOZÍ TESTY	49
3.4.	PROVEDENÍ AUDITU.....	51
3.4.1.	METODY AUDITU.....	52
3.4.2.	VÝBĚR VZORKU	54
3.4.3.	TESTOVÁNÍ.....	55
3.4.3.1.	TESTY KONTROL.....	55
3.4.3.2.	SUBSTANTIVNÍ PROCEDURY.....	56
3.4.3.3.	TESTY DETAILŮ	57
3.4.4.	PŘÍPUSTNÁ MÍRA ODCHYLKY	58
3.5.	ZÁVĚR A VYDÁNÍ ZPRÁVY.....	58
3.5.1.	ZPRÁVA AUDITORA.....	59
3.5.2.	VÝROK AUDITORA.....	60
4.	HOSPODÁŘSKÁ KRIMINALITA A ROLE EXTERNÍHO AUDITU V JEJÍ PREVENCI	61
4.1.	HOSPODÁŘSKÁ KRIMINALITA.....	61
4.2.	PREVENCE HOSPODÁŘSKÉ KRIMINALITY	63
4.2.1.	PRÁVNÍ ÚPRAVA HOSPODÁŘSKÉ KRIMINALITY	63
4.3.	ROLE AUDITU V PREVENCI HOSPODÁŘSKÉ KRIMINALITY	65
4.3.1.	HOSPODÁŘSKÁ KRIMINALITA DLE POVAHY	65
4.3.2.	ROLE EXTERNÍHO AUDITU.....	70
4.3.3.	PREVENCE A ODHALOVÁNÍ HOSPODÁŘSKÉ KRIMINALITY PŘI AUDITU ÚČETNÍ ZÁVĚRKY.....	71
4.3.3.1.	PŘÍPRAVNÁ FÁZE.....	71
4.3.3.2.	FÁZE URČOVÁNÍ STRATEGIE	72
4.3.3.3.	FÁZE PROVÁDĚNÍ AUDITU.....	73
4.3.3.3.1.	DOTAZOVÁNÍ	74
4.3.3.3.2.	POZOROVÁNÍ.....	75
4.3.3.3.3.	DOKUMENTACE.....	75
4.3.3.3.4.	MECHANICKÉ TESTOVÁNÍ.....	76
4.3.3.3.5.	POROVNÁNÍ	77
4.3.3.3.6.	KONFIRMACE.....	77
4.3.3.3.7.	TESTY DETAILŮ.....	78
4.3.3.4.	ZÁVĚR AUDITU.....	79
4.3.4.	ODHALOVÁNÍ PODVODŮ BĚHEM AUDITU	79
4.3.5.	ÚČETNÍ PODVODY	81

4.3.6. PREVENTIVNÍ OPATŘENÍ K ZAMEZENÍ PODVODŮ	82
4.3.6.1. INTERNÍ SMĚRNICE	83
4.3.6.2. INTERNÍ KONTROLNÍ SYSTÉM.....	84
4.3.6.2.1. SARBANES-OXLEY ACT	85
4.3.6.2.2. WHISTLEBLOWING	86
4.3.6.3. INTERNÍ AUDIT	87
4.3.6.4. PRÁCE S LIDSKÝMI ZDROJI.....	88
4.3.6.5. ETICKÉ KODEXY	89
4.3.6.6. EXTERNÍ AUDIT A PREVENTIVNÍ OPATŘENÍ	89
5. ZÁVĚR.....	90
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	92
SEZNAM ZKRATEK	95
SEZNAM TABULEK, OBRÁZKŮ A GRAFŮ	
PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE	
SEZNAM PŘÍLOH	
PŘÍLOHY	

1. Úvod

Rozhodování subjektů v ekonomické sféře je založeno na jisté dávce důvěry v pravdivost poskytovaných informací jednotlivými společnostmi. Transparentnost a správnost poskytnutých informací o stavu těchto společností může být zpochybňována, a uvědomíme-li si dopad, jaký mohou mít nesprávně poskytnuté informace, uvědomíme si nutnost ujištění nezávislou třetí stranou.

Role externího auditu je tak nesmírně důležitou součástí ekonomického života. Vyjádření auditora ke správnosti účetnictví, tedy ke správnému vykreslení hospodářského stavu společnosti, poskytuje cennou informaci pro potenciální, ale i stávající investory a obchodní partnery, stejně jako pro majitele dané společnosti, akcionáře či banky. Zejména v době, kdy jsou pachatelé hospodářských trestných činů stále vynalézavější, je toto ujištění velmi důležité.

Pro téma role externího auditu v prevenci hospodářské kriminality jsem se rozhodla zejména z důvodu hlubšího profesního zájmu, neboť již nějakou dobu působím jako asistent auditora ve společnosti EY (dříve Ernst & Young). Zkušenosti získané v praxi chci využít pro zodpovězení otázky, do jaké míry má externí audit vliv na prevenci hospodářské kriminality. Dále je mým cílem poskytnout na tuto problematiku komplexní náhled, neboť toto téma není v České republice příliš pokryto.

Cílem diplomové práce je vysvětlení klíčových pojmů potřebných pro pochopení daného problému, dále vysvětlení postupu a cílů auditu a profil auditora. Dalším cílem je vymezení hospodářské kriminality a regulace ekonomických procesů. Při určování vlivu externího auditu bylo vycházeno z výzkumů zabývajících se touto otázkou. Při zpracování diplomové práce byly použity metody deskripce, komparace a syntézy.

2. Význam a charakteristika auditu a profil auditora

Přezkoumání a zhodnocení dokumentů nezávislou osobou je důležitým krokem k udržení transparentnosti hospodaření podniku. Právě na základě stavu majetku, závazků a kapitálu a zejména pak nákladů a výnosů a celkového výsledku hospodaření dané společnosti totiž činí akcionáři, společníci, věřitelé, banky, či investoři a obchodní partneři svá rozhodnutí. Je tedy nutné ověřit, zda *údaje v účetní závěrce podávají věrný a poctivý obraz finanční pozice a výsledků hospodaření a peněžních toků v souladu s pravidly předepsanými českými nebo jinými účetními předpisy.*¹

2.1. Charakteristika auditu

Dle Müllerové (1997, s. 2) lze „*audit považovat za součást sociální kontroly v rámci systému rozdělování společenského bohatství*“.

„*Audit je systematický proces objektivního získávání a vyhodnocování důkazů, týkajících se informací o ekonomických činnostech a událostech, s cílem zjistit míru souladu mezi těmito informacemi a stanovenými kritérii a sdělit výsledky zainteresovaným zájemcům*“ (American Institute of Certified Public Accountants).²

Obecně můžeme říct, že se jedná o ověření účetní závěrky za účelem ujištění, že neobsahuje žádnou signifikantní chybu. Toto ujištění je potřebné pro činnost mnohých subjektů působících na trhu a zvyšuje věrohodnost auditovaného podniku. Váže se však vždy k určité účetní závěrce a vytržené z kontextu může působit klamavě.

¹ KOMORA AUDITORŮ ČESKÉ REPUBLIKY. www.kacr.cz

² AMERICAN INSTITUTE OF CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANTS. <http://www.aicpa.org/>

Raffegau, Dufils a Ménonville (1992) jej definují jako kritickou analýzu umožňující ověření informací dodaných podnikem a následné zhodnocení operativních činností a systémů použitých při jejich předání.³

2.1.1. Účetní závěrka

Účetní závěrka podává zainteresovaným stranám přehled o ekonomické situaci, v níž se podnik nachází. Dle Zákona o účetnictví (§ 7)⁴ má účetní závěrka podávat *věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky*. Vzor účetní závěrky lze nalézt v příloze této diplomové práce.

Dle Zákona o účetnictví (§ 18) účetní závěrka povinně sestává z:

- a. rozvahy
- b. výkazu zisku a ztráty
- c. přílohy, jež dále doplňuje a vysvětluje informace obsažené v rozvaze a výkazu zisku a ztráty

Volitelnou součástí účetní závěrky je:

- d. přehled o finančních tocích
- e. přehled o změnách vlastního kapitálu⁵

Každá účetní závěrka musí obsahovat označení společnosti (tedy název a sídlo účetní jednotky), identifikační číslo, právní formu, účel zřízení, okamžik, k němuž se účetní závěrka vztahuje a datum jejího sestavení.

Účetní závěrku lze sestavit v **plném** či **zjednodušeném rozsahu**.

³ RAFFEGAU, JEAN, DUFILS, PIERRE, MÉNONVILLE, DIDIER. *Finanční audit*. Paris: Presses Universitaires de France, 1992, 119 s. ISBN 80-86009-02-5.

⁴ Zákon č. 563/1991 Sb. o účetnictví, § 7

⁵ Zákon č. 563/1991 Sb. o účetnictví, § 18

Účetní závěrku rozlišujeme

a. řádnou

Řádná závěrka se sestavuje k poslednímu dni účetního období (rozvahovému dni).

b. mimořádnou

Mimořádnou závěrku sestavuje účetní jednotka v případech úpadku, likvidace, zrušení společnosti, zániku povinnosti vést účetnictví, reorganizace, zrušení konkurzu či oddlužení.

c. mezitímní

V případě mezitímní uzávěrky, kterou lze provést k jakémukoli dni odlišnému ode dne rozvahového, se provádí pouze inventarizace. Neuzavírají se tak účetní knihy. Tato uzávěrka je využívána v případech restrukturalizace společnosti, jako je například fúze či její rozdělení.

Dle Hakalové (2010) musí účetní závěrka věrně zobrazovat finanční výkonnost podniku, jeho finanční pozici a peněžní toky dané účetní jednotky. A to tak, aby poskytovala informace širokému spektru uživatelů, jimž by mohla usnadnit ekonomické rozhodování.⁶

Při sestavování účetní závěrky by měla mít účetní jednotka na paměti několik účetních zásad, jež vycházejí ze Zákona o účetnictví:

- a. **vymezení účetní jednotky** – tedy účetní jednotka je považována za uzavřený celek. Účetní závěrka je sestavována jen a pouze za tento celek. (§ 4)
- b. **zásada objektivit** – tedy nutnost vést účetnictví způsobem, aby zobrazovalo věrně stav, v němž se společnost nachází. (§ 7)

⁶ HAKALOVÁ, JANA. *Účetní závěrka a auditing*. Brno: Tribun EU, 2010, 146 s. ISBN 978-80-7399-144-9.

- c. **trvání účetní jednotky** – dle prováděcí vyhlášky jsou účetní jednotky povinny vést účetnictví od svého vzniku až do dne svého zániku. (§ 4)
- d. **zásada akuality** – účetní jednotky jsou povinné podvojně účtovat o skutečnostech v období, se kterým časově i věcně souvisí. (§ 3)
- e. **zásada kontinuity** – je nezbytné vést účetnictví po celé období účetního období. Jednotlivá účetní období na sebe navazují, tedy konečná bilance předchozího období je otevírací bilancí období aktuálního. (§ 3)
- f. **zásada komparace** – při vedení účetnictví se předpokládá potřeba srovnání informací za různá účetní období. Účetní jednotky by tak měly mít na paměti tuto potřebu při volbách metod účtování, tvorbě odpisů, ocenění i obsahového zařazení jednotlivých zápisů. (§ 7)
- g. **zákaz kompenzace** – vzájemné vyrovnání majetku se závazky a nákladů s výnosy je zakázáno. (§ 7)

2.1.1.1. Rozvaha

Rozvaha je dle Zákona o účetnictví uspořádáním položek majetku a jiných aktiv a dále pak závazků a dalších pasiv.⁷ Je to statický výkaz zobrazující konečné stavy k určitému datu (rozvahovému dni). Výše aktiv je dle tohoto zákona uváděna bez úprav o korekce (oprávky a opravné položky) dle jednotlivých položek (brutto). Ty se uvádějí zvláště. V rozvaze poté najdeme i netto hodnotu aktiv, tedy brutto upravené o korekce.⁸ Pasiva jsou pak uvedena ve stavu běžného a minulého období. Právě z rozvahy lze vyčíst informace o finanční pozici společnosti.

V České republice se využívá vzor A⁹, tedy aktiva = pasiva. Vzor A má podobu dvoustranné tabulky. Ukázkou rozvahy lze nalézt v příloze této diplomové práce.

Rozvaha je konstruována tak, aby byl zřetelně rozlišen majetek dlouhodobý a oběžný. Jinými slovy má věrně znázornit funkční stavbu majetku společnosti. Další nutností je zřetelné odlišení pohledávek a závazků a jejich dlouhodobost či krátkodobost. Ta je určena dle splatnosti pohledávek a závazků (do jednoho roku a nad jeden rok). Tímto si uživatelé mohou vytvořit názor na finanční stabilitu podniku. Poslední velmi důležitou součástí jsou poté informace spojené s vlastním kapitálem společnosti.

Aktiva jsou tvořena položkami oběžných aktiv – tedy zásobami a dlouhodobými pohledávkami – a položkami dlouhodobého majetku – dlouhodobý majetek hmotný, dlouhodobý majetek nehmotný a dlouhodobý finanční majetek. Dále pohledávkami za upsaný kapitál, krátkodobými pohledávkami a krátkodobým finančním majetkem. Nesmíme pak zapomenout na položky časového rozlišení, aby byl splněn princip aktuálnosti. Do aktiv tedy počítáme ještě náklady příštích období, komplexní náklady příštích období a příjmy příštích období.

⁷ Vyhláška č. 500/2002 Sb., § 3

⁸ Vyhláška č. 500/2002 Sb., § 4

⁹ Dle 4. direktivy EU si mohly členské státy zvolit ze dvou vzorů. Vzor A vychází z rovnice **aktiva = pasiva**, zatímco vzor B je tvořen jako **aktiva - pasiva = vlastní kapitál**.

Pasiva tvoří vlastní kapitál rozlišený na základní kapitál, kapitálové fondy, rezervní fondy, nedělitelný fond a ostatní fondy ze zisku, výsledek hospodaření minulých let a výsledek hospodaření běžného účetního období. Druhou nezbytnou součástí části pasiv jsou pak cizí zdroje složené z rezerv, dlouhodobých a krátkodobých závazků, bankovních úvěrů a výpomocí. Poslední částí je samozřejmě opět časové rozlišení sestávající z výdajů a výnosů příštích období.

Zjednodušené rozdělení aktiv a pasiv v rozvaze je znázorněno v přiložené tabulce.

Aktiva	Pasiva
Dlouhodobý majetek	Vlastní kapitál
Dlouhodobý nehmotný majetek	Základní kapitál
Dlouhodobý hmotný majetek	Kapitálové fondy
Dlouhodobý finanční majetek	Rezervní fondy, nedělitelný fond a ostatní fondy
Oběžná aktiva	Výsledek hospodaření minulých let
Zásoby	Výsledek hospodaření běžného účetního období
Dlouhodobé pohledávky	Cizí zdroje
Krátkodobé pohledávky	Rezervy
Krátkodobý finanční majetek	Dlouhodobé závazky
Pohledávky za upsaný základní kapitál	Krátkodobé závazky
	Bankovní úvěry a výpomoci
Časové rozlišení	Časové rozlišení

Tab. 2.1 Rozložení aktiv a pasiv v rozvaze

Zdroj: vlastní zpracování

2.1.1.2. Výkaz zisku a ztráty

Jak je zmíněno výše, účetní závěrka má mimo jiné zprostředkovat informaci o finanční výkonnosti podniku. Právě tato informace je obsažena ve výkazu zisku a ztráty.

Výkaz zisku a ztráty bývá také často označován jako výsledovka. Jedná se o intervalový výkaz. Rozumíme tím, že se váže k určitému časovému intervalu, což je v našem případě účetní období. Hakalová (2010) výkaz zisku a ztráty charakterizuje jako rozvedení výsledku hospodaření běžného roku, tedy jedné z nejdůležitějších částí rozvahy.¹⁰

*V účetním výkaze označovaném obecně jako výsledovka se porovnávají výnosy, tržby a náklady, a to v různém členění. Tím vznikají informace o ziskovosti podniku.*¹¹

Jelikož navýšení aktiv (eventuálně snížení položek závazků) se projeví jako výnos, náklad potom naopak snížením aktiv či navýšením závazků, můžeme si všimnout vzájemné provázanosti obou součástí účetní závěrky.

Finální podoba výsledovky je závislá na volbě klasifikace nákladů a na formálním uspořádání (rozlišujeme horizontální a vertikální uspořádání). Tedy na tom, jak bude společnost členit jednotlivé položky provozních nákladů. Zda účelově, nebo v závislosti na nákladových druzích. Každý typ výkazu zisku a ztráty by však měl odrážet skutečný stav výsledku hospodaření (rozuměno zisk nebo ztrátu) a informaci o rozložení tohoto stavu mezi provozní, finanční a mimořádnou činnost.

¹⁰ HAKALOVÁ, JANA. *Účetní závěrka a auditing*. Brno: Tribun EU, 2010. 146 s. ISBN 978-80-7399-144-9.

¹¹ BŘEZINOVÁ, H., ŠTOHL, P. *Účetní závěrka, výklad a praktické příklady*. Znojmo: Soukromá vysoká škola ekonomická, 2008. 126 s. ISBN 978-80-903414-6-8.

2.1.1.3. Příloha

Příloha je nezbytnou součástí každé účetní závěrky. Rozvíjí a doplňuje informace obsažené v účetních výkazech a uživatelé umožňuje lépe poznat a zorientovat se v daných údajích. Obsah přílohy je obecně vymezen Zákonem o účetnictví.

Dle tohoto zákona má příloha zahrnovat komentáře k rozvaze a výkazu zisku a ztráty, v případě zahrnutí cash flow (neboli přehledu o finančních tocích) nebo přehledu změn vlastního kapitálu, by měla obsahovat údaje i k těmto dalším výkazům. Obsah přílohy by měl být tvořen především na základě principů užitečnosti pro uživatele a významnosti daných komentářů.

Příloha dále komentuje zvolené účetní metody a obsahuje informace spjaté se změnami těchto metod či změnami obsahového vymezení, uspořádání nebo označení rozvahných položek, položek výkazu zisku a ztráty nebo změnami oceňování.

Součástí přílohy jsou obecné údaje o účetní jednotce jako její označení (firma, sídlo, právní forma apod.), dále identifikace osob majících vliv na danou účetní jednotku, průměrný stav zaměstnanců za dané účetní období a informace o půjčkách, zárukách a úvěrech, které byly poskytnuty členům důležitých orgánů společnosti. (Hakalová, 2010)¹²

Jedna z částí přílohy také obsahuje informace o nákladech spojených s ověřením účetní závěrky auditorem, dále o nákladech spojených s daňovým poradenstvím a dalšími ověřovacími službami.

Vzor přílohy je k nahlédnutí na stránkách Komory auditorů České republiky (www.kacr.cz).

¹² HAKALOVÁ, JANA. *Účetní závěrka a auditing*. Brno: Tribun EU, 2010. 146 s. ISBN 978-80-7399-144-9.

2.1.1.4. Přehled o finančních tocích

Přehled o finančních tocích neboli cash flow Zákon o účetnictví ukládá jako dobrovolnou součást účetní závěrky. Principem tohoto účetního výkazu je další rozvinutí informací, které jsou obsaženy ve výsledovce a rozvaze. Zatímco ty fungují na principu nezávislých účetních období, cash flow determinuje výši peněžních prostředků přijatých nebo vydaných v určitém časovém intervalu závisle na účelu využití těchto prostředků.

Rozepisuje vybrané položky majetku a poskytuje informace o přírůstcích a úbytcích peněžních prostředků a jejich ekvivalentů.¹³

Cash flow tak lze chápat jako doplňující informaci, která uživatelům přináší přidanou hodnotu v podobě informace o solventnosti a likviditě dané společnosti.

Zjednodušené rozdělení přehledu peněžních toků je uvedeno v tabulce níže, detailnější rozvedení se poté nachází na stránkách Komory auditorů České republiky (www.kacr.cz).

Cash Flow	
Peněžní tok z provozní činnosti	A
Peněžní tok v investiční činnosti	B
Peněžní tok ve finanční činnosti	C
Celkový peněžní tok	= A+B+C

Tab. 2.2 Cash Flow

Zdroj: vlastní zpracování

¹³ KOLEKTIV AUTORŮ. TPA HORWATH NOTIA AUDIT. *Podvojně účetnictví 2009*. Praha: Grada Publishing, 2009. 224 s. ISBN 978-80-2930-5.

2.1.1.5. Přehled o změnách vlastního kapitálu

Podobně jako přehled o peněžních tocích, je i přehled o změnách vlastního kapitálu Zákonem o účetnictví ponechán jako dobrovolná součást účetní závěrky. Vyhláška¹⁴ jej dále definuje jako podání informace o *zvýšení nebo snížení jednotlivých složek vlastního kapitálu mezi dvěma rozvahovými dny*. Uvádí dále, že *účetní jednotka vyčíslí vyplacené dividendy a zdroje, ze kterých bylo čerpáno*.

Uživatel má tak možnost se dozvědět další informace o stavu podniku, respektive o transakcích spojených s vlastním kapitálem, které nemusejí být patrné v jiných částech účetní závěrky.

Zjednodušený přehled o změnách vlastního kapitálu naleznete v tabulce níže, kompletní formulář je poté k nalezení na stránkách Komory auditorů České republiky (www.kacr.cz).

Přehled o změnách vlastního kapitálu
Základní kapitál zapsaný v obchodním rejstříku
Základní kapitál nezapsaný v obchodním rejstříku
Vlastní akcie
Emisní ážio
Rezervní fondy
Ostatní fondy ze zisku
Kapitálové fondy
Vklady mimo základní kapitál
Rozdíly z přecenění majetku
Nerozdělený zisk minulých období
Nerozdělená ztráta minulých období
Zisk nebo ztráta běžného období

Tab. 2.3 Přehled o změnách vlastního kapitálu

Zdroj: vlastní zpracování

¹⁴ Vyhláška č. 500/2002 Sb., § 44

2.1.2. Právní úprava auditu

Činnost auditorů, auditorských společností a proces auditu samotného je dle Komory auditorů České republiky upravena několika zákony:¹⁵

- **Zákon 93/2009 Sb.**, o auditorech a změně některých zákonů (zákon o auditorech)
- **Zákon 227/2009 Sb.**, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o základních registrech
- **Zákon 188/2011 Sb.**, kterým se mění zákon č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- **Zákon 420/2011 Sb.**, o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
- **Zákon 428/2011 Sb.**, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o důchodovém spoření a zákona o doplňkovém penzijním spoření
- **Zákon 458/2011 Sb.**, o změně zákonů související se zřízením jednoho inkasního místa a dalších změnách daňových a pojistných zákonů
- **Zákon 52/2012 Sb.**, kterým se mění zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

¹⁵ KOMORA AUDITORŮ ČESKÉ REPUBLIKY. www.kacr.cz

- **Zákon 167/2012 Sb.**, kterým se mění zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

- **SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (2006/43/ES)** o povinném auditu ročních a konsolidovaných účetních závěrek

- **SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (2008/30/ES)**, kterou se mění směrnice 2006/43/ES o povinném auditu ročních a konsolidovaných účetních závěrek, pokud jde o prováděcí pravomoci svěřené Komisi

Nejdůležitějším zákonem upravujícím proces auditu, stejně jako určujícím práva a povinnosti auditora, je první jmenovaný zákon, a to Zákon 93/2009 Sb., o auditorech a změně některých zákonů.

Tento zákon nabyl účinnosti 14. dubna 2009 a v plném rozsahu nahradil do té doby platící zákon z roku 2000 (účinnost od 1. ledna 2001), Zákon 254/2000 Sb., o auditorech a o změně zákona č. 165/1998 Sb.

2.1.3. Dohled nad auditem

Orgánem zodpovědným za dohled nad auditem je Rada pro veřejný dohled nad auditem. Tato instituce vznikla ze zákona¹⁶ v roce 2009. Je pověřena dohledem nad statutárními auditory i auditorskými společnostmi, ale i nad činností Komory auditorů České republiky. Fungování Rady je zcela nezávislé na auditorské profesi.

Dohled nad auditem by měl vést k vyšší důvěryhodnosti této profese, stejně tak pak i vyšší důvěryhodnosti auditovaných společností.

„Cílem je zvýšení transparentnosti, komfortu a především důvěry klientů v kvalitu auditorských služeb.“¹⁷

Rada dohlíží na:

- a. dodržování zákonů a mezinárodních auditorských standardů
- b. dodržováním etického kodexu a vnitřních předpisů Komory auditorů České republiky
- c. kontrolu kvality auditu, již má na starost Komora auditorů
- d. vzdělávání auditorů, které organizuje a provozuje Komora auditorů
- e. ukládání disciplinárních či sankčních opatření Komorou auditorů

Prezidium Rady tvoří šest členů jmenovaných ministrem financí a Českou národní bankou. Zasedá minimálně jednou za tři měsíce na popud prezidenta rady (aktuálně Ing. Jiří Nekovář).

¹⁶ Zákon 93/2009 Sb., o auditorech a změně některých zákonů. § 35

¹⁷ RADA PRO VEŘEJNÝ DOHLED NAD AUDITEM. <http://www.rvda.cz/>

2.1.4. Povinnost ověření účetní závěrky auditorem

Dle Zákona o auditorech (§ 20) je podnik povinen ověřit účetní závěrku auditorem, pokud splnil minimálně jedno ze tří kritérií stanovených tímto zákonem a jedná se o akciovou společnost:¹⁸

- a. aktiva neupravená o rezervy, opravné položky a odpisy dosáhla v účetním období hodnoty vyšší než 40 milionů Kč
- b. roční úhrn čistého obratu (výše výnosů snížená o prodejní slevy) více než 80 milionů Kč
- c. průměrný přepočtený stav zaměstnanců byl vyšší než 50

V případě obchodních společností a družstev je nutné splnit minimálně dvě z výše uvedených podmínek.

Zákon uděluje výjimku společnostem, jež sestavily účetní závěrku v době průběhu konkursu po dobu minimálně 36 po sobě jdoucích měsíců, dále pokud sestavily účetní závěrku dva dny před schválením reorganizačního plánu či v případě zrušení konkursu z důvodu majetku nepostačujícího pro uspokojení věřitelů.

Dle obchodního zákoníku (§ 39) je *podnikatel je povinen připravit a poskytnout auditorovi všechny účetní záznamy a vysvětlení potřebná k ověřování. Náklady spojené s auditorskou činností hradí podnikatel, jehož účetní závěrka se ověřuje.*¹⁹

¹⁸ Zákon 93/2009 Sb., o auditorech a změně některých zákonů. § 20

¹⁹ Obchodní zákoník - č. 513/1991 Sb., § 39

2.2. Podstata a funkce auditu účetní závěrky

Audit účetní závěrky vlastně znamená nezávislé přezkoumání finančních výkazů a vyjádření názoru třetí strany, zda tato závěrka opravdu podává pravdivý a věrný obraz finanční situace, v níž se podnik nachází.

Tento názor však nevyjadřuje ujištění o naprosté bezchybnosti finančního vykazování podniku, nýbrž ujištění, že účetní závěrka neobsahuje žádnou signifikantní chybu. Jedná se tedy o kvalifikovaný pohled povolané osoby na dané výkazy, při čemž však musíme mít na paměti, že není v silách auditora ověřit všechny operace proběhlé v daném účetním období.

Jak je již zmíněno v úvodu této kapitoly, audit slouží především investorům, obchodním partnerům, vedení společnosti a dalším zainteresovaným fyzickým či právnickým osobám jako ujištění o transparentnosti hospodaření podniku. Pomáhá tak rozvoji férového podnikání a ekonomickému rozhodování.

Collins v Ekonomickém slovníku uvádí, že *audit je přezkoušení účetních výkazů, vlastního účetního systému a účetních zápisů oprávněným auditorem v míře dostatečné k vyslovení názoru, zda předložené účetní výkazy jsou pravdivé a věrné a zda jsou v souladu s odpovídajícími předpisy.*

Běžným omylem je přesvědčení společnosti, že primárním cílem auditu je zjišťování podvodů. Ve skutečnosti je však tato činnost pouze důsledek naplňování skutečného cíle, a to prověření přesnosti záznamů a pravosti účtů. (Raffegau a kol., 1992)²⁰

²⁰ RAFFEGAU, JEAN, DUFILS, PIERRE, MÉNONVILLE, DIDIER. *Finanční audit*. Paris: Presses Universitaires de France, 1992. 119 s. ISBN 80-86009-02-5.

2.3. Profil auditora

Jelikož je auditorská profese vysoce náročná jak na odborné vzdělání samotných auditorů, tak i na dodržování různých etických pravidel spjatých s tímto povoláním, byla zřízena Komora auditorů České republiky. Této organizaci se blíže věnuji v následující kapitole.

V další části se také věnuji podmínkám pro zapsání auditora do seznamu auditorů a asistentům auditora. Toto je také poměrně náročný postup právě díky vysokým očekáváním. Osoby, které se chtějí věnovat auditorské činnosti, musí totiž splňovat řadu požadavků spojených s profesní kvalifikací, vzděláním, morálními hodnotami či právní bezúhonností.

V poslední části se potom nachází kapitola věnovaná právům a povinnostem auditorů i auditorských společností.

Auditor je dle zákona o auditorech č. 93/2009 Sb. povinen složit auditorskou zkoušku. Ta se skládá z několika dílčích zkoušek zaměřených na následující oblasti (§ 28):²¹

- všeobecná účetní teorie a zásady
- právní požadavky a standardy vztahující se k přípravě účetní závěrky a konsolidované účetní závěrky
- mezinárodní účetní standardy
- finanční analýza
- nákladové a manažerské účetnictví
- řízení rizik a vnitřní kontrola

²¹ Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech. § 28

- provádění povinného auditu a profesní znalosti
- právní požadavky a profesní standardy vztahující se k povinnému auditu a statutárním auditorům
- mezinárodní auditorské standardy, případně další auditorské standardy vydané Komorou
- profesní etika a nezávislost
- právo obchodních společností a správa a řízení obchodních společností
- insolvenční právo
- finanční právo
- občanské a obchodní právo
- pracovní právo a právo sociálního zabezpečení
- informační a výpočetní systémy
- podniková, všeobecná a finanční ekonomie
- matematika a statistika
- zásady finančního řízení podniků

Je možné podat žádost o uznání celé auditorské zkoušky či některé z jejích částí v případě, že auditor absolvoval srovnatelnou zkoušku například v rámci vysokoškolského studia či jiných programů (např. ACCA – Association of Chartered Certified Accountants).

2.3.1. Komora auditorů České republiky

Komora auditorů České republiky byla založena roku 1993 a účelem jejího zřízení je správa auditorské profese v České republice. Vznikla na základě zákona o auditorech z roku 1992 a její činnost je aktuálně upravena zákonem o auditorech č. 93/2009 Sb.

Tato komora zaštiťuje auditory oprávněné auditu účetních závěrek. Tito auditoři jsou zapsáni v seznamu auditorů a auditorských společností. Dále pak spravuje domény www.kacr.cz a www.auditing.cz.

Komora plní několik nezbytných funkcí. Zřejmě nejzákladnější z nich je správa seznamu auditorů a auditorských společností. Tedy vedení těchto seznamů a jejich zveřejňování. S tím se poté pojí i evidence asistentů auditora.

Pro auditory nezbytné jsou potom auditorské zkoušky, které organizuje právě komora a vydává rozhodnutí o jejich vykonání. Posuzuje žádosti o uznání kvalifikace, eventuálně o osvobození od nějaké části zkoušky. Po úspěšném absolvování pak uděluje auditorské oprávnění. Organizuje i různé vzdělávací akce pro auditory, ale i širokou veřejnost.

Pro samotný proces auditu je pak potřebná zejména funkce kontrolní. Jinými slovy, vykonává nezbytný dohled nad prováděním auditorské činnosti. Na základě směrnic (vydaných také Komorou), ale hlavně obecně platných právních předpisů a mezinárodních standardů může rozhodnout i o kárných opatřeních či dočasném nebo trvalém zákazu auditorské činnosti v případě, že nebyla dodržována etická či legislativní profesní pravidla. Vydává i vnitřní předpisy, dále etický kodex a směrnice a předpisy spojené se vzděláváním auditorů a odbornou praxí.

Do kompetence Komory spadá i vydávání časopisu Auditor a odborných příruček, stejně tak i prodej zahraničních publikací spojených s auditorskou profesí.

Spolupracuje s různými národními i nadnárodními organizacemi a je člen Národní účetní rady a organizací IFAC a FEE.²²

Komora se skládá z orgánů uvedených níže.²³

- a. **Sněm** – jedná se o nejvyšší orgán svolávaný obvykle jednou za dva roky. Sněmu se mohou účastnit auditoři evidovaní v seznamu auditorů. Volí se zde jak členové Výkonného výboru a Dozorčí a Kárné komise, tak i auditor účetní závěrky Komory.
- b. **Výkonný výbor** – je to nejvyšší orgán reprezentující výkonnou moc. Tvoří jej 14 členů volených na mezidobí ohraničené sněmy včetně prezidenta, tedy statutárního zástupce, viceprezidenta a prvního viceprezidenta.
- c. **Dozorčí komise** – je tvořena 11 členy, kteří vykonávají kontrolní funkci Komory.
- d. **Kárná komise** – dle zákona uděluje kárná opatření v případě porušení zákona. Je tvořena sedmi členy.
- e. **Úřad** – je to administrativní část Komory řízená ředitelem. Mimo sekretariát sestává z několika oddělení, přičemž každé je zaměřeno na jinou část činnosti Komory. Oddělení kontroly kvality auditorské činnosti se zabývá samotným procesem auditu, zatímco oddělení metodiky auditu a účetnictví a oddělení vzdělávání, auditorských zkoušek a evidence je zodpovědné za profesní vybavenost auditorů a jejich vzdělávání. Důležité je i oddělení provozní a oddělení vnějších vztahů, ty zabezpečují hlavně chod samotné Komory a komunikaci s jinými institucemi.

²² IFAC – Mezinárodní federace účetních

FEE – Evropská federace účetních expertů

²³ Komora auditorů České republiky. www.kacr.cz

2.3.2. Zapsání auditora a do seznamu auditorů

Pokud chce být člověk zapsán do seznamu auditorů, musí v první řadě absolvovat odbornou praxi v minimální délce tří let jako asistent auditora. Asistent auditora může být každá fyzická osoba, která je zapsaná do seznamu asistentů auditora, která naplňuje podmínky dané zákonem (Zákon o auditorech, § 28).²⁴

Zákon o auditorech²⁵ v § 28 uvádí, že pro zápis do seznamu asistentů auditora je nezbytné, aby byla fyzická osoba způsobilá k právním úkonům, bezúhonná a získala vzdělání nutné pro přijetí na vysokou školu či uznatelnou odbornou kvalifikaci.

Komora auditorů České republiky dále požaduje pracovní poměr u auditora nebo auditorské společnosti dle § 29 Zákona o auditorech²⁶, aby asistent získal potřebnou praxi pro výkon auditorské profese. Tato praxe potom obnáší audit účetní závěrky (a to klasické i konsolidované). Činnost asistentů auditora je upravena Směrnicí pro odbornou praxi asistentů auditora.

Žadatel o zápis do seznamu asistentů auditora dokládá Úřadu Komory auditorů písemnou žádost o zápis, kopii pracovní smlouvy, kopii dokladu o nejvyšším vzdělání, která je úředně ověřena, vyplněný dotazník asistenta auditora (tento dotazník naleznete v příloze č. 1 této diplomové práce) a doklad o zaplacení příspěvku na činnost. Výše tohoto příspěvku činí 2 900 Kč (zápis do 30. 6.), eventuálně 1 700 (zápis po konci června). V případě splnění těchto podmínek může být žadatel zapsán do seznamu a vyrozuměn Komorou. Pokud se jedná o žadatele cizí státní příslušnosti, je nutné doložit ještě výpis z rejstříku trestů ne starší než tři měsíce, a to ze země mateřské i z České republiky.²⁷

²⁴ Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech. § 28

²⁵ Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech. § 28

²⁶ Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech. § 29

²⁷ Komora auditorů České republiky. www.kacr.cz

Do seznamu auditorů potom může být zapsána fyzická osoba, jež naplňuje podmínky stanovené zákonem č. 93/2009 Sb., o auditorech, § 4. Osoba zapsaná v tomto seznamu je oprávněná provádět auditorskou činnost.

Statutární auditor musí mít vysokoškolské vzdělání minimálně bakalářského stupně v rámci akreditovaného studijního programu. Je nezbytné, aby byl bezúhonný a způsobilý k právním úkonům v plném rozsahu. Také musí absolvovat alespoň tříletou praxi jako asistent auditora, a to v rozsahu minimálně 35 hodin v týdnu či ekvivalentně třem letům v případě kratší týdenní pracovní doby.

Statutární auditor nesmí vykonávat výdělečnou činnost, která má charakter podnikání. Dále je nutné složení auditorské zkoušky. Osoba žádající o zápis do seznamu auditorů nesmí mít nedoplatky a penále na veřejném zdravotním pojištění a sociálním zabezpečení či na daních a poplatcích vymáhaných finančními orgány. Také nesměla být vyškrtnuta ze seznamu auditorů v posledních deseti letech. Dalšími podmínkami jsou potom dobrá pověst žadatele a složení slibu auditora:

*"Slibuji na svou čest a svědomí, že při provádění auditorské činnosti budu dodržovat právní řád, vnitřní předpisy Komory auditorů České republiky a auditorské standardy, ctít etiku auditorské profese a dodržovat povinnost mlčenlivosti."*²⁸

Žadatel o zápis do seznamu auditorů dokládá Úřadu Komory auditorů písemnou žádost o zápis, kopii dokladu o nejvyšším vzdělání, která je úředně ověřena, vyplněný dotazník auditora (tento dotazník naleznete v příloze č. 2 této diplomové práce), potvrzený Přehled fází řízené praxe asistenta auditora, potvrzení o tom, že nemá nedoplatky zmiňované výše, čestné prohlášení o dobré pověsti (k nalezení v příloze č. 3 této diplomové práce) a doklad o zaplacení příspěvku na činnost. Výše tohoto příspěvku činí 2 900 Kč (zápis do 30. 6.), eventuálně 1 450 (zápis po konci června). V případě splnění těchto podmínek může být žadatel zapsán do seznamu a vyznaménán Komorou. Pokud se jedná o žadatele cizí státní příslušnosti, je nutné doložit ještě výpis z rejstříku trestů ne starší než tři měsíce, a to ze země mateřské i z České republiky.²⁹

²⁸ Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech, § 4

²⁹ Komora auditorů České republiky. www.kacr.cz

2.3.3. Práva a povinnosti auditorů a společností

Činnost asistentů auditora je upravena Směrnicí pro odbornou praxi asistentů auditora. Asistent auditora má právo účastnit se sněmu Komory auditorů. Nemá však hlasovací a volební právo.

Dle Zákona o auditorech (§ 21)³⁰ je auditor (i asistent) v rámci dohledu nad auditem povinen spolupracovat s Radou, držet se vnitřních předpisů Komory auditorů a etického kodexu a dodržovat je, stejně tak i mezinárodní standardy a auditorské standardy vydané Komorou auditorů, platit příspěvky na činnost Komory auditorů, nenařizovat změny a opravy údajů, které vykazuje auditovaná účetní jednotka.

Při provádění auditu musí být auditor nezávislý na osobě auditu podléhající. Nesmí se také podílet na jejím rozhodování. (§ 14)³¹ Auditor je také vázán mlčenlivostí. Tedy nesmí vyrazit informace, které nejsou veřejně známé a týkají se osoby, kterou audituje, případně jiných jednotek, k jejichž údajům má v rámci provádění auditu přístup, a to i po uplynutí auditu či po ukončení profese. (§15)³²

Auditorská společnost i auditor jsou zodpovědní za provedenou práci a nesou odpovědnost za škodu způsobenou službami spojenými s výkonem činnosti auditu. Pokud taková škoda nastane, nesou zodpovědnost stejným dílem.

Pokud při provádění auditu vznikne podezření na spáchání hospodářského trestného činu, úplatkářství nebo trestného činu proti majetku, je nutné okamžitě uvědomit statutární i dozorčí orgán dané společnosti.

³⁰ Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech. § 21

³¹ Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech. § 14

³² Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech. § 15

2.3.4. Etický kodex

Jak uvádí zákon o auditorech v § 13³³, „auditor při provádění své činnosti dodržuje etický kodex, který je minimálním standardem profesní etiky auditora. Etický kodex stanoví zejména bližší podmínky dodržování zásady bezúhonnosti, nezávislosti, nestrannosti, odborné způsobilosti a náležité péče, a to pro výkon auditorské činnosti, jako činnosti ve veřejném zájmu.“

Etický kodex je vydáván Komorou auditorů České republiky. Auditor by měl mít na paměti, že na výsledku jeho práce stojí rozhodnutí mnoha ekonomických subjektů, a tak může mít pochybení důsledky neobvyklého rozsahu. Má tak odpovědnost nejen vůči svému klientovi, ale vůči mnohem širšímu okruhu zájemců tvořeným zejména investory, vedením auditované společnosti, věřiteli, ale i státním institucím. Z tohoto důvodu je nezbytné dodržování etických zásad, aby si auditor udržel dobrou pověst a důvěru veřejnosti, která je pro jeho práci tolik potřebná.

Dle tohoto kodexu je auditor povinen dodržovat několik základních principů, jež jsou implementovány i do samotných požadavků na profil auditora při samotném zápisu do seznamu auditorů:

- Integrita – tento princip reflektuje upřímnost a čestnost napříč odbornými a obchodními vztahy.
- Objektivita – střet zájmů, stejně jako zaujatost či vliv jiných stran jsou nepřipustné a auditor by neměl dovolit, aby jakýmkoli způsobem ovlivnily jeho profesní uvažování
- Důvěra – auditor ctí důvěrný charakter informací získaných v rámci výkonu svého povolání

³³ Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech. § 13

- Odbornost – profesionál dbá o svou vědomostní vybavenost a udržuje své odborné znalosti na takové výši, aby byl klientovi schopen zajistit vysoce kvalifikované služby
- Profesionalita – auditor ctí legislativu a jedná tak, aby nediskreditoval profesi

Při přijímání zakázky by měl auditor zvážit zejména několik hledisek, které by mohly nepříznivě narušit vývoj samotného auditu či přispět jistou měrou k nedůvěryhodnosti auditora a k objektivitě posouzení účetních výkazů. Je to zejména potenciální spřízněnost s osobami v důležitých pozicích v auditované společnosti či s osobami majícími rozhodující vliv na rozhodování společnosti, potenciální protekční vztah s klientem či vydíratelnost auditora samotného. Při řešení těchto hrozeb je pak auditor nucen použít profesionální úsudek, aby minimalizoval možnost jejich nastání.

Důležitá část etického kodexu je i stanovení výše honoráře za provedení auditu, aby byla spravedlivá. Auditor je oprávněný navrhnout při jednání o nabídce jím poskytovaných služeb takovou cenu, kterou považuje za opodstatněnou. Není proto nijak neetické, že každá auditorská společnost navrhuje honoráře v jiné výši. Ty by měly totiž reflektovat jak kvalitu poskytnutých služeb, tak i reálně odrážet skutečnou cenu ovlivněnou technickou i profesionální vybaveností auditorů.

Auditor dále nesmí spravovat finanční prostředky klienta či být opatrný při přijímání pohostinnosti a darů od klienta. Při propagaci vlastních služeb by měl dbát na etické principy a neměl by zesměšňovat či shazovat práci druhých nebo nadhodnocovat vlastní schopnosti a znalosti a tím mystifikovat potenciální klienty.

2.3.5. Výbor pro audit

V případě subjektu veřejného zájmu, který podléhá povinnému ověření účetní závěrky auditorem, je zřízen Výbor pro audit. Výbor pro audit se zřizuje zejména z důvodu zvýšených požadavků na kvalitu dohledu a kontroly nad kapitálovými trhy.

Subjekty veřejného zájmu rozumíme banky, emitenty cenných papírů určených k obchodování na regulovaném trhu, pojišťovny a zajišťovny, obchodníky s cennými papíry, penzijní fondy, úvěrní a spotřební družstva, investiční společnosti a fondy, instituce elektronických peněz, centrální depozitář cenných papírů a provozovatele vypořádacího systému. Dále je subjektem veřejného zájmu obchodní společnost, družstvo či konsolidovaná účetní jednotka s průměrným přepočteným počtem zaměstnanců vyšším než 4 000 v předcházejícím účetním období.

Výbor pro audit doporučuje auditora, posuzuje jeho nezávislost, sleduje samotný proces auditu, hodnotí účinnost interních kontrol a interního auditu společnosti a dohlíží na proces sestavování účetní závěrky.

Při provádění auditu subjektu veřejného zájmu funguje rotační princip, tedy nejpozději do sedmi let je nezbytné vystřídat auditorského partnera, aby byla zaručena nezávislost auditu. Ten může daný subjekt znovu auditovat nejdříve po uplynutí dvou let.

2.3.6. Zpráva o průhlednosti

Výroční zprávu o průhlednosti mají každoročně povinnost zveřejnit auditori subjektu veřejného zájmu. V této zprávě se nacházejí informace o právní formě a struktuře společnosti (vlastníci, strukturální postavení, popis struktury řízení a vnitřního systému kontroly kvality), seznam auditovaných subjektů veřejného zájmu, vyjádření o nezávislosti společnosti, přístup ke vzdělávání zaměstnanců, informace o postavení na trhu a způsobu výpočtu odměny.

2.4. Významné auditorské společnosti v České republice

V seznamu auditorů a auditorských společností je aktuálně 1 658 záznamů. Při výběru statutárního auditora má tedy společnost na výběr z obrovského množství. V několika případech starost o výběr auditora dané firmě odpadne z důvodu, že mateřská společnost určila jednu nadnárodně fungující auditorskou společnost, která provádí audit i v dceřiných společnostech. Většinou však stojí před těžkou volbou. Určitou roli zde bude hrát kvalita nabízených služeb, kvantita (a zde mám na mysli zejména cenu těchto služeb) a samozřejmě připravenost.

Nejznámější a největší jsou společnosti označované jako „velká čtyřka“. Abecedně je to Deloitte, EY (dříve Ernst & Young), KPMG a PWC (PricewaterhouseCoopers). Tyto společnosti kromě auditu samotného také poskytují spoustu dalších výhod a balíčků služeb od daňového poradenství přes transakční poradenství až po řízení rizik. Mnohdy se také podílejí na vysokoškolském vzdělání či vydávají odborné články a publikace.

2.4.1. Deloitte³⁴

Obr. 2.1 Logo Deloitte

Zdroj: Stránky společnosti Deloitte www.deloitte.com

- Vznik: 1990
- Vedoucí partner: Josef Kotrba
- Počet zaměstnanců: v České republice přibližně 750
- Služby: v oblasti podnikového managementu, auditu, daňového, právního a finančního poradenství
- Kanceláře: Praha, Brno, Ostrava, Plzeň

³⁴ DELOITTE. <https://www.deloitte.com>

2.4.2. EY (dříve Ernst & Young)³⁵

Obr. 2.2 Logo EY

Zdroj: Stránky společnosti EY www.ey.com

- Vznik: 1989
- Vedoucí partner: Magdalena Souček
- Počet zaměstnanců: 175 000 celosvětově
- Služby: audit a podnikové poradenství, daňové poradenství, transakční poradenství
- Kanceláře: Praha, Brno, Ostrava
- V červenci 2013 společnost Ernst & Young provedla rebranding, nyní je známá pouze pod zkratkou EY
- Kromě nového názvu a loga se změnilo i heslo společnosti z „*Quality in everything we do*“ na „*Building a better working world*“

³⁵ EY. <http://www.ey.com/>

2.4.3. PricewaterhouseCoopers (PwC)³⁶

Obr. 2.4 Logo PwC

Zdroj: Stránky společnosti PwC www.pwc.com

- PricewaterhouseCoopers International Limited
- Vznik: 1998
- Vedoucí partner: Jiří Moser
- Počet zaměstnanců: 184 000 celosvětově
- Služby: auditorské, daňové a poradenské služby
- Kanceláře: Praha, Brno, Ostrava
- Od roku 2010 již společnost PricewaterhouseCoopers uvádí svůj název pouze ve zkrácené verzi jako PwC

³⁶ PRICEWATERHOUSECOOPERS. <http://www.pwc.com/>

2.4.4. KPMG³⁷

Obr. 2.4 Logo KPMG

Zdroj: Stránky společnosti KPMG www.kpmg.com

- Vznik: 1990
- Vedoucí partner: Jan Žůrek
- Počet zaměstnanců: 155 000 celosvětově
- Služby: audit, daně, poradenství a právo
- Kanceláře: Praha, Brno, Ostrava, České Budějovice
- Zkratka KPMG obsahuje počáteční písmena jmen důležitých osobností v historii společnosti:
 - Piet **K**lynveld byl zakladatelem účetní společnosti v Nizozemí (Klynveld Kraayenhof and Co.).
 - William Barclay **P**eat byl zakladatelem účetní společnosti v Anglii (William Barclay Peat and Co.).
 - James **M**arwick byl zakladatelem společnosti v New Yorku (Marwick, Mitchell and Co.)
 - tyto tři společnosti se posléze spojily v nadnárodní firmu KPM
 - poslední písmeno je od předsedy KPM, Dr. Reinharda **G**oerdelera, který přispěl k této fúzi

³⁷ KPMG. <http://www.kpmg.com/>

3. Proces auditu a jednotlivé fáze

Tato kapitola se bude detailněji věnovat jednotlivým fázím auditu. Cílem kapitoly je přiblížit čtenáři proces auditu. Pochopení tohoto procesu je nezbytné pro posouzení jeho vlivu na prevenci hospodářské kriminality.

3.1. Audit jako proces

Audit samotný se skládá z pěti základních částí. První částí je samotná činnost ještě před uzavřením smlouvy o auditu. Tedy komunikace s klientem s důvodem stanovení podmínek auditu a posuzování potenciálního rizika zakázky pro auditora.

Druhá fáze sestává již ze samotné přípravy auditu. Tedy porozumění podstaty podnikání klienta, jeho prostředí, nastavení vnitřních kontrol společnosti a jejímu účetnímu systému. Probíhá již také předběžné testování některých transakcí a stanovuje se plánovací hladina významnosti.

V třetí části auditu se volí vhodná strategie, vytváří se plán auditu. Posuzuje se riziko a stanovuje se výše potenciálních nesprávností, vytváří se plány pro testování kontrol a věcných správností.

Čtvrtá fáze je nejdůležitější a je to provedení auditu samotného. Tedy detailní testování relevantních údajů, spolehlivosti, testování věcné správnosti a kontrol. Tyto testy se posléze vyhodnocují a na základě výsledků se posuzuje účetní závěrka.

Poslední fází je uzavírání auditu – posouzení výsledků a jejich konzultace s vedením společnosti, shrnutí dosažených závěrů a vydání zprávy auditora.

3.1.1. Určení auditora

Dle Zákona o auditorech (§ 17)³⁸ určí auditora účetní jednotky podléhající povinnosti ověřit účetní závěrku auditorem její nejvyšší orgán. V případě, že tímto orgánem nebude auditor určen, přísluší tato funkce orgánu dozorčímu. Smlouvu o povinném auditu s takto určeným auditorem poté uzavírá statutární orgán společnosti.

Takto uzavřenou smlouvu lze jednostranně vypovědět, pokud auditor nedodrží právní a vnitřními předpisy a nedodrží etický kodex. Rozdílné názory na volbu postupu či účetního řešení nejsou považovány za dostatečné důvody k vypovězení smlouvy. Odstoupí-li auditor či účetní jednotka od smlouvy, je nutné neprodleně informovat Radu pro veřejný dohled nad auditem o této skutečnosti a uvést pádné důvody, proč tato skutečnost nastala.

3.1.2. Smlouva o auditu

Za základní náležitosti smlouvy o auditu se považuje identifikace rozsahu, předmětu a cíle auditu, prohlášení o odpovědnosti vedení auditované účetní jednotky za systém vnitřní kontroly společnosti a účetnictví, poučení o omezení výběrovým vzorkem (tedy možnost, že nebudou zjištěny některé signifikantní nesprávnosti v účetních výkazech způsobené testováním založeným na výběru vzorků), zdůraznění povinnosti účetní jednotky zpřístupnit auditorovi veškeré potřebné materiály nezbytné pro řádné provedení auditu a práva auditora na účast při inventarizacích.

³⁸ Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech. § 17

3.1.3. Posouzení rizika

Každá zakázka, a to zcela nová i opakující se, přináší pro auditora i auditorskou společnost určité riziko. Proto, ještě před přijetím samotné zakázky a sepsáním smlouvy, by měl auditor zvážit, zda je výše tohoto rizika přijatelná a zda přijetí zakázky nepoškodí jeho pověst či auditorskou společnost, ve které působí.

Výše tohoto rizika je dána více faktory – rizikem souvisejícím s účetní závěrkou (potenciálním špatným pochopením účetních záznamů koncovými uživateli způsobeným zkreslením reálného stavu, obsahem významných chyb, nepřipraveností auditora apod.) a rizikem spojeným se samotným klientem (například negativní publicita, špatná ekonomická situace, soudní spory).

Auditor posoudí možná rizika spjatá se zakázkou a vyhodnotí jejich závažnost. V tomto bodě je velice důležité jednotlivá rizika správně identifikovat. Pokud je míra celkového rizika přijatelná, přistupuje k zakázce, pokud je vyšší, může od zakázky odstoupit.

Je samozřejmě důležité vzít v úvahu i požadavek na nezávislost auditora. K zakázce auditor nepřistoupí v případě, že hrozí porušení zákona či etického kodexu. Tedy pokud má nějaké vazby ke společnosti, které zákon nebo etický kodex vylučují, či je zde hrozba vydíratelnosti auditora, k zakázce nepřistoupí.

Stejně tak činí i v případě, že mu byla ve společnosti nabídnuta pracovní pozice, kterou přijal, nebo je v příbuzenském vztahu s členem společnosti, který má důležitou pozici či rozhodující vliv na rozhodování společnosti.

3.2. Příprava auditu a porozumění rizik

Členění přípravné fáze
Dokončení předauditových prací
Porozumění podnikání klienta
Určení potřebných schopností členů týmu
Porozumění úrovni kontrol
Identifikace možného rizika
Určení hladiny významnosti
Identifikace významných účtů

Tab. 3.1 Přípravná fáze auditu

Zdroj: vlastní zpracování vycházející z metodiky EY

Samotná příprava auditu, tedy práce, které nastávají po dohodnutí podmínek auditu a přijetí zakázky, je velmi důležitá. V začátku této fáze ještě dobíhají předauditové práce, pokud již nejsou dokončeny, tedy upřesňují se ještě některé podmínky, podepisuje se smlouva.

Posléze již následují schůzky s klientem. Ty mají hlavně zjišťovací funkci a mají vést ke správnému pochopení podstaty podnikání klienta, tedy nastavení jeho businessu, aby byl audit dobře uchopen. Pochopení je také základem správné identifikace rizik a určení strategie pro jejich minimalizaci.

Na základě získaných informací a za použití profesní skepse, která auditora provází celou jeho prací, je stanovena hladina významnosti, identifikovány významné účty určené pro další testování. Také jsou definovány jisté vlastnosti těchto účtů, které v sobě potenciálně nesou rizika spojená se zanedbáním (úmyslným i neúmyslným) a pozměněním údajů a s podvody.

3.2.1. Porozumění podnikání

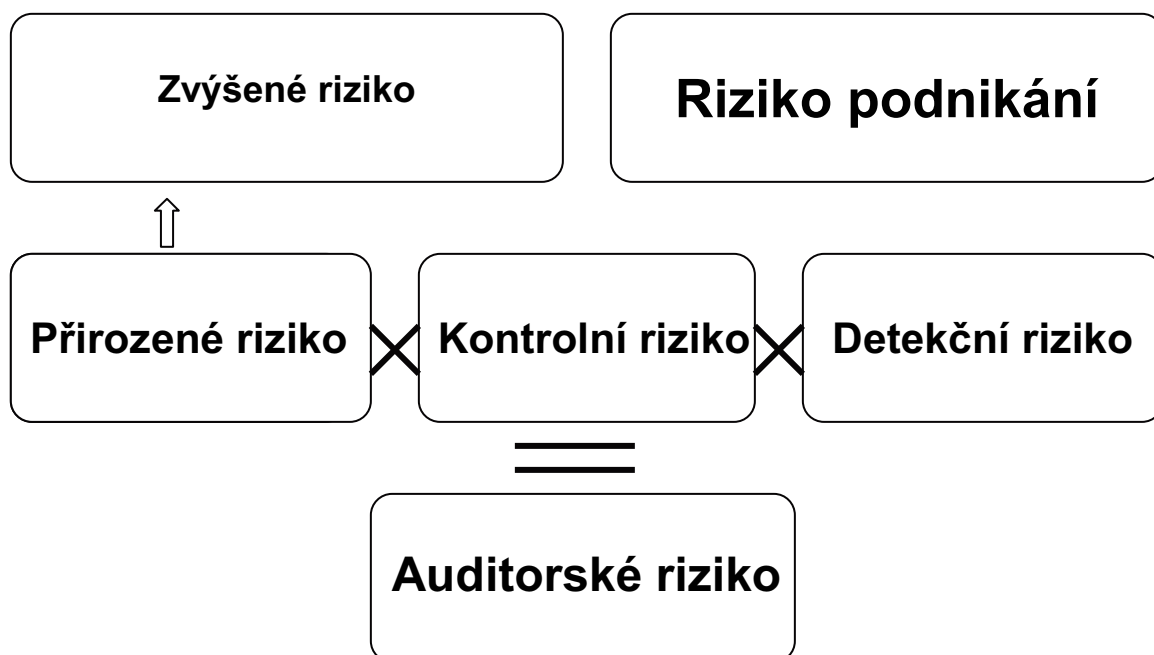
Auditor si schůzkami s klientem i návštěvami ve společnosti a pozorováním třídí poznatky spojené se strukturou této společnosti – tedy informuje se o vlastnících a vedení společnosti, organizačním členění, eventuálně o existenci externích osob majících vliv na společnost, činí si názor na odpovědnost pracovníků i spolehlivost klienta, seznamuje se s finanční strukturou a personálními vztahy společnosti.

Stejně tak je důležité i sledování makroekonomických ukazatelů a legislativy, jíž se společnost řídí. A samozřejmě znalost odvětví, v němž se daná účetní jednotka pohybuje, stejně jako obeznámení se s jejími účetními postupy.

Na základě pochopení způsobu a podstaty klientova podnikání již může auditor rozklíčovat potřebné vlastnosti a znalosti, které budou potřebné pro řádné provedení auditu a s tímto vědomím sestavit auditový tým.

Schůzky s klientem by také měly přinést základní povědomí o systému kontrol uvnitř společnosti a nastítní auditorovy směry, kterými se může dále ubírat. Tedy, zda bude muset otestovat spolehlivost kontrol a následně se o tyto kontroly opřít při dalším testování, nebo jestli je level kontrol minimální a bude muset zvolit jiný postup při testech věcné správnosti. Úroveň kontrol také ovlivňuje stanovení hladiny významnosti.

3.2.2. Identifikace rizika

Obr. 3.1 Rizika

Zdroj: vlastní zpracování vycházející z metodiky EY

Rizikem podnikání se myslí obecné riziko spjaté s podnikatelskou činností jako takovou i jistá specifická rizika, jež s sebou nese dané odvětví. V případě automobilového průmyslu bychom mohli hovořit například o rizicích poklesu v dopravě, riziku hrozící války, stejně tak i o riziku, jež vznikají z úpravy legislativy, regulačními zákony nebo třeba jen příliš mnoha aktivitami podnikatele.

Přirozené neboli inherentní riziko je takové, jež se pojí k citlivosti účetních operací na materiální (závažnou) chybu. V tomto případě je neexistující způsob kontroly. Výše inherentního rizika závisí hlavně na přirozené povaze daných účtů, než na okolních vlivech. Například peníze jako vysoce likvidní aktivum s sebou nesou vysoké přirozené riziko zcizení oproti hromadě uhlí, které tak likvidní není.

Toto přirozené riziko pak zahrnuje speciální skupinu rizik, a to **rizika zvýšená**. To je takové riziko, jež může nastat s mnohem vyšší pravděpodobností. Vyžaduje tedy speciální auditorské posouzení. Jako příklad bych uvedla rizika plynoucí z kurzových rozdílů.

Kontrolní riziko je závislé na kvalitě vnitřních kontrol účetní jednotky. Čím lépe je kontrolní systém nastaven a čím je efektivnější, tím menší riziko pak plyne pro auditora. Auditor posuzuje, jak vysoká je možnost, že vnitřní kontrolní systém není efektivně nastaven tak, aby plnil funkci prevence, detekce a korekce materiálních chyb. Může se jednat například na špatně prováděné kontroly supervizorem, nebo špatně napsaný manuál.

Detekčním rizikem je označeno riziko, které nese přímo proces auditu. Tedy riziko, že při auditu nebude odhalena významná chyba. Toto riziko je zakotveno v samotných auditorských postupech a zvolených metodách testování. Je tedy možné, že metody budou použity nesprávně či neefektivně, eventuálně, že testování bylo provedeno špatně. Jistou část tohoto rizika způsobuje fakt, že auditové procedury neumožňují otestovat všechny účetní údaje, ale provádějí se pouze na určitém vzorku. Zbytek rizika je poté způsoben zejména nesprávným rozhodováním auditora.

Auditorské riziko je pak kombinací rizika přirozeného, kontrolního a detekčního. Výši tohoto rizika může auditor snížit za použití vhodných metod, měl by mít však reálný úsudek a nebrat výši tohoto rizika na lehkou váhu. Často se subjektivně posuzuje jako vysoké, střední či nízké riziko. Pokud jsou jednotlivé složky auditorského rizika kvantifikovány, lze jej vypočíst následovně:

$$IR \times CR \times DR = AR, \text{ přičemž}$$

vzorec 3.1

AR je auditorské riziko, IR inherentní riziko, CR kontrolní riziko a DR detekční riziko.

Obrázek výše můžeme tedy vnímat jako zobrazení klíčových rizik určujících auditorské riziko. Tedy rizika detekčního, kontrolního a přirozeného, jež zahrnuje podskupinu rizika zvýšeného. Riziko podnikání stojí mimo tato rizika, při vytváření auditové strategie však musí být také vzato v úvahu.

3.2.3. Určení hladiny významnosti

Dalším krokem přípravné fáze auditu je určit jakousi základnu, z níž bude audit vycházet. Touto základnou je stanovení hladiny významnosti. Tedy určení hranice, nad níž jsou účetní skutečnosti pro auditora významné a budou tak testovány. Stejně tak udává i mez, nad kterou jsou chyby posuzovány jako materiální. Jinými slovy je to určitá hodnota, nad níž by mohly informace po svém zveřejnění ovlivnit rozhodnutí třetích stran.

Tato hladina významnosti je během auditu reálně určována minimálně dvakrát. Při plánování zakázky a během finálního auditu. Smyslem určení hladiny významnosti již v plánovací fázi auditu je, že auditor tak získá povědomí o množství potřebných dokumentů určených pro testování a může si tak lépe rozvrhnout auditorské práce.

Při stanovování hladiny významnosti bere auditor v potaz kritické komponenty účetní závěrky. Za kritický komponent považujeme takovou informaci, která se zdá pro koncového uživatele účetní závěrky důležitá. Může to být například čistý zisk společnosti nebo výše jejích aktiv.

Komora auditorů³⁹ doporučuje pro výpočet hladiny významnosti zvolit jeden z následujících postupů:

- **0,5 – 1,5% z celkových aktiv**
- **5 – 10% z nezdaněného zisku z běžné činnosti**
- **0,5 – 1,5% z tržeb**

Doporučená hranice by neměla být směrem nahoru překročena, na základě profesionálního úsudku auditora však může být snížena.

³⁹ KOMORA AUDITORŮ ČESKÉ REPUBLIKY. *Příručka pro provádění auditu*. www.kacr.cz

3.2.4. Identifikace vlastností významných účtů

Ve chvíli, kdy auditor určí hladinu významnosti, může již vybírat významné účty určené k testování. Jsou to účty s konečnou balancí nad tuto hladinu, eventuálně takové, které auditor dále vyhodnotí jako významné z jiných důvodů jako je vysoké riziko podvodů nebo fakt, že tyto účty jsou součástí kritického komponentu účetní závěrky.

K těmto účtům jsou pak přiřazeny určité vlastnosti (či tvrzení), na jejichž základě auditor definuje dílčí cíle auditu a volí vhodnou auditovou strategii.

3.2.4.1. Existence

Tato vlastnost se váže k tvrzení prezentovanému účetní jednotkou, že všechna uvedená aktiva, pasiva a majetek k rozvahovému dni opravdu existovaly.

Druhé tvrzení, které účetní jednotka prostřednictvím svých finančních výkazů udává je, že všechny jí zachycené hospodářské operace skutečně proběhly v daném účetním období.

Dílčím cílem auditora je tato tvrzení potvrdit nebo vyvrátit za pomoci vhodně zvolených nástrojů auditu. Ověřuje tedy například pomocí účasti na fyzické inventuře zásob, že tyto zásoby skutečně existují k rozvahovému dni, kontrolou příslušných dokumentů může prokázat existenci nákupu a zaevidování určitého majetku a podobně.

3.2.4.2. Přesnost

Dalším cílem auditora je přezkoumání, zda jsou vybrané matematické výpočty přesné, aby se přiměřeně ujistil, že klient správně uvádí výnosy i náklady. Tedy, zda jsou správným způsobem spočítány a jestli jsou potom výsledky uváděny ve správné výši. Auditor si tak může ověřit například výši kurzových zisků a ztrát nebo správné odpisování.

3.2.4.3. Úplnost

Tvrzení o úplnosti finančních výkazů je pro auditora zřejmě nejproblémovější. Účetní jednotka tímto tvrzením sděluje, že všechny hospodářské operace byly v účetním období zaevidovány. Jinými slovy, že informace obsažené ve finančních výkazech nejsou žádným způsobem nadhodnocovány nebo podhodnocovány.

Auditor tak musí vhodnými způsoby prozkoumat, zda byly evidovány opravdu všechny hospodářské operace. Může tak na vhodném vzorku například ověřit, zda byly zaúčtovány všechny nákupy provedené v daném účetním období nebo jestli klient vykázal všechny prodeje.

3.2.4.4. Ocenění

Auditor musí přezkoumat, zda jsou pasiva, aktiva, ale i náklady a výnosy uváděné ve finančních výkazech účetní jednotkou ve správné hodnotě. Tedy, jsou-li oceněny správným způsobem.

Dochází tak k testování například správného přecenění pohledávek či závazků ke konci roku vhodným měnovým kurzem, nebo určení, zda byly zásoby oceněny v souladu se zvolenou metodou (FIFO, vážený průměr atd.).⁴⁰

3.2.4.5. Práva a závazky

Úkolem auditora je u tohoto tvrzení zkontrolovat, zda jsou všechna pasiva závazky společnosti a zda má účetní jednotka vlastnická práva na uvedená aktiva. Samozřejmě opět v omezení trvání účetního období.

Auditor tak například ověřuje závazky vůči věřitelům, finanční leasing, ale i práva k vykázaným budovám či strojům.

3.2.4.6. Presentace a zveřejnění

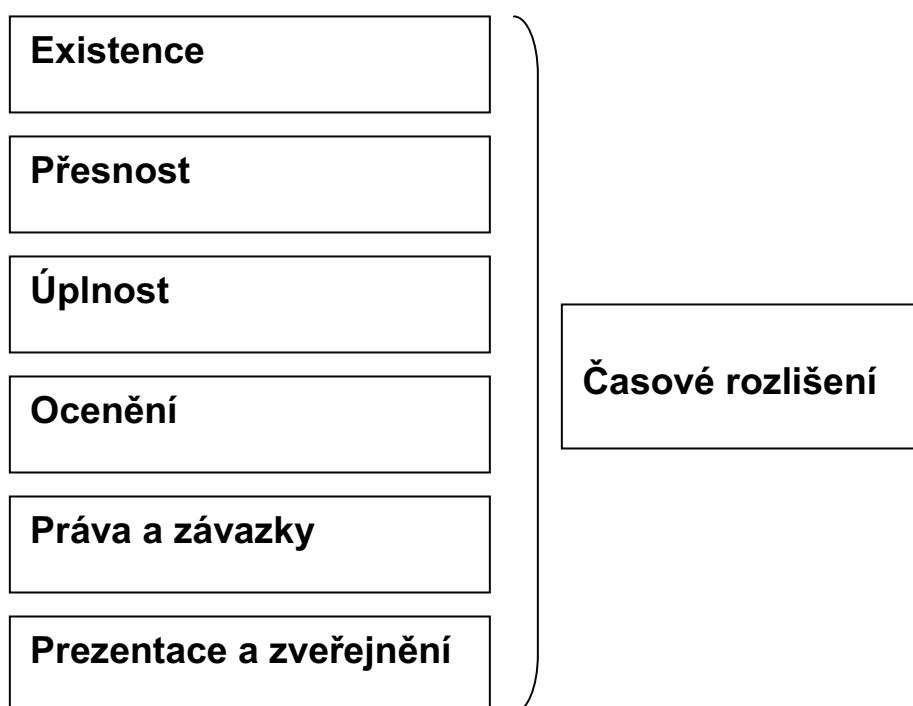
Zveřejněním finančních výkazů účetní jednotka tvrdí, že všechny v ní obsažené informace jsou vhodně klasifikovány a popsány. Auditor by měl posoudit vhodnost této klasifikace a popisu. Měl by určit, jestli podoba, v níž jsou informace prezentovány, věrně zachycuje podstatu hospodářských operací.

⁴⁰ Metoda ocenění zásob na principu **first in – first out**. Tzn. první naskladněné je také první vyskladněné.

3.2.4.7. Časové rozlišení

Dle zásady akuality účetních výkazů by měly být jednotlivé skutečnosti účtovány na základě chvíle, kdy věcně i časově nastaly. Pokud tedy účetní jednotka prezentuje své finanční výkazy, činí tak s vědomím, že informace v nich obsažené mají tento princip naplňovat a budou tak veřejností vnímány.

Úkolem auditora je určit, zda jsou účetní záznamy v souladu s tímto principem. Běžně se tak testují například pohledávkové či závazkové operace zejména ke konci a po začátku účetního roku, aby se ověřila správnost časového rozlišení.

Obr. 3.2 Vlastnosti významných účtů

Zdroj: vlastní zpracování

3.3. Strategie a stanovení rizika

Členění fáze určení strategie	
Identifikace významných transakcí, uzávěrkových procedur a IT operací	
Porozumění významným transakcím, uzávěrkovým procedurám a IT operacím	
Průchozí testy	Evaluace uzávěrkových procedur
Výběr kontrol pro testování	Testování IT operací
Určení rizika	
Příprava testů kontrol	
Příprava testů k odhalení podvodů	
Příprava substantivního testování	Plánování generálního auditu

Tab. 3.2 Fáze určení strategie

Zdroj: vlastní zpracování vycházející z metodiky EY

Ve fázi určování strategie tvoří auditor na základě již získaných informací plán finálního auditu. Tato fáze má kromě přípravné a plánovací funkce také funkci zjišťovací, protože právě během ní auditor získává spoustu potřebných informací o tom, jak společnost doopravdy funguje. Identifikuje a porozumí důležitým transakcím prováděným účetní jednotkou, shromažďuje, dokumentuje a testuje informace o důležitých procesech ve společnosti, hodnotí uzávěrkové procedury, určuje skutečnou výši rizika a také většinou za pomoci odborníků testuje software používaný společností.

Během prvních částí této fáze je úkolem auditora odhalit důležité třídy transakcí, které jsou společností prováděny. Obvykle to bývají nákupy, prodeje, zásoby, mzdy, majetek a transakce spojené s bankami a finančními prostředky a podobně. K jednotlivým třídám poté přiřadí jednotlivé vlastnosti (či tvrzení), které je potřeba otestovat.

Na základě informací získaných během průchozího testování (průchozímu testování se věnuji v následující podkapitole) poté k těmto třídám a tvrzením přiřadí míru auditorského rizika. Při tom bere v potaz úroveň a nastavení kontrol spojených s jednotlivými transakcemi, rozdělení pravomocí odpovědných osob, riziko podvodu, který může být s těmito transakcemi spojen, množství chyb odhalených předchozím auditem a spoustu dalších faktorů.

Riziko podvodu je u některých transakcí obzvláště vysoké a tak mnoho auditorských společností přistupuje k dodatečnému testování, které má zvýšit pravděpodobnost odhalení možného podvodu. Podvodem je v tomto případě myšlena například manipulace s účetními záznamy a tím zkreslení finanční situace, zakrývání účetních chyb, účtování o neexistujících skutečnostech či vynechání evidence takových skutečností, které by mohly nepříznivě reflektovat skutečnost, krádež atd.

Podvody jsou páčány nejen managementem či vedením společnosti, ale i jednotlivými zaměstnanci a v některých případech mohou dosahovat až neuvěřitelných rozměrů. Tyto podvody mohou ovlivnit jak samotný obraz o hospodářské situaci společnosti, tak i dobrou pověst společnosti či auditora.

3.3.1. Průchozí testy

Průchozí testy slouží k detailnímu poznání auditované účetní jednotky. Sestávají z několika různých činností, během nichž je auditor schopen vytvořit si představu o fungování důležitých procesů ve společnosti, identifikovat kontroly a určit osoby zodpovědné za fungování procesů či jejich částí. Na základě těchto znalostí posléze vybírá vhodné metody testování signifikantních účtů.

První část průchozích testů je založena zejména na metodě dotazování. Ta bývá doplněna zpravidla pozorováním. Auditor se setkává s odpovědnými osobami, s nimiž detailně prochází zvolený proces od jeho počátku až do konce.

V praxi to znamená, že například u procesu nákupu se sejde s nákupčím, který mu vysvětlí systém používaný pro nákup. Většina společností má vlastní software, který si může být občas podobný, mívá však jistá specifika, která obvykle indikují kontrolu.

Nákupčí vysvětlí auditorovi dále způsob, jakým probíhá schvalování nákupu a kdo je za ně zodpovědný. Společnosti mívají vytvořenu schvalovací matici, která udává, kolika stupňové schválení a od kterých konkrétních osob je nutné pro objednání zboží dle celkové hodnoty objednávky. Důležitá je i věcná příslušnost objednávky, tedy, ke které sekci či nákladovému středisku přísluší.

Nákupčí dále popíše vytvoření žádanky, následné vytvoření objednávky a komunikaci s druhou stranou. To znamená, jakým způsobem probíhá potvrzení objednávky a vytvoření smlouvy, je-li potřeba. Auditor by také neměl zapomenout zjistit, zda je možné měnit cenu objednávky a v čí je to kompetenci.

Poté se může auditor setkat se skladníkem, který mu vysvětlí příjem zboží a jeho naskladnění. Auditor zjišťuje dokumenty, které jsou přijímány a vytvářeny na skladě a rozdělení zodpovědnosti. Také se informuje na postup v případě poškozeného nebo zaměněného zboží či dodání jiného, než objednaného množství.

Posléze nadchází diskuze s nákupním oddělením o příjmu faktury a jejím schvalování. Auditor zkoumá, jaká je míra automatizace procesu a ve kterém bodě je zvýšené riziko chyby. V těchto klíčových okamžicích se snaží odhalit interní kontroly.

Následuje pak již návštěva účtárny. Tam zjišťuje, jakým způsobem se účtuje o těchto skutečnostech. Jaké kurzy jsou používány pro přepočty z cizí měny a zda probíhá přecenění aktuálním kurzem ke konci měsíce či alespoň na konci účetního období.

Od zainteresované osoby si také zjistí významné dodavatele, zda jsou nákupy realizované i v rámci skupiny, je-li a další obecné informace, které mohou pomoci k řádnému pochopení podnikání společnosti.

V rámci mapování dalších procesů si posléze doplní i informace o způsobu a schvalování plateb faktur za nákupy a příslušné zúčtování.

Následuje testování samotných dokumentů, aby se auditor utvrdil v pochopení daného procesu. V našem případě si například zvolí jeden nákup materiálu a jeden nákup služeb, protože postup po objednávce se u každého trochu liší a vyžádá si relevantní dokumenty či náhled do systému ke dvěma konkrétním vybraným transakcím.

Obdobně funguje mapování procesů prodeje, řízení zásob, zaměstnanců (nábor, propouštění a odměňování zaměstnanců), majetku (nákup, zařazení, vyřazení a odepisování majetku) či finančních operací (platby odchozí i příchozí, přehled bankovních účtů, půjček či úvěrů).

3.4. Provedení auditu

Provedení auditu
Testování kontrol
Procedury testování podvodů
Aktualizace testů kontrol a testů výpočetní techniky
Substantivní testování
Procedury generálního auditu

Tab. 3.3 Provedení auditu

Zdroj: vlastní zpracování vycházející z metodiky EY

Během předposlední fáze auditu probíhá samotné testování. Auditor na základě získaných informací a znalostí procesů testuje identifikované kontroly a následně již provádí i substantivní testování a činnosti generálního auditu.

V této fázi také dochází k dotestování výpočetní techniky užívané účetní jednotkou a před samotnými substantivními testy i k aktualizaci testu kontrol.

Auditor také přepočítává hladinu významnosti a eventuálně překlasifikuje auditorský risk u vybraných transakčních tříd na základě zjištěných úrovní kontrol a jejich efektivnosti.

Také v této fázi dochází k testování účetních záznamů na možné podvody. Toto testování může mít podobu kontroly dokumentů vzorku vybraného na základě určitého klíče, ale i zcela náhodně, konzultací s klientem, kontrolou příslušných záznamů v systému a podobně. Účetní záznamy určené pro kontrolu dokumentů vybrané podle klíče mohou kupříkladu obsahovat podezřelé fráze ("na příkaz", "podvod", apod.) nebo mohou mít obdobný číselný vzorek ("000", "999", atd.).

3.4.1. Metody auditu

Auditor volí vhodnou metodu na základě profesionálního úsudku se zvážením rizika pojícího se s danou třídou transakcí a typem, podobou a mírou spolehlivosti dostupných dokumentů zvolených k otestování. Volbou vhodné metody auditor dosahuje jednotlivých dílčích cílů auditu.

Metoda **dotazování** je velice vhodná zejména při průchozích testech. Díky dotazování si může auditor vhodně zvolenými otázkami vytvořit povědomí o fungování jednotlivých procesů i o fungování společnosti. Dotazování by mělo být používáno spolu s jinými metodami, protože se obecně považuje za méně spolehlivé, a to z důvodu uplatnění již zmiňované profesionální skepse, na jejímž základě budou pro auditora mnohem spolehlivější informace a potvrzení obdržené od třetí strany.

Pozorování je zřejmě tou nejzákladnější metodou. Auditor si tak může nezávisle vytvořit názor na skutečnost na základě vlastního pozorování. Uplatňuje se zejména při inventurách, kdy auditor pozorováním poznává jak proces samotné inventury, tak si i ověřuje fyzický stav předmětu inventury. Při inventuře může zjistit, zda položky uvedené například v registru zásob skutečně existují, ale i stav těchto

zásob, tedy zda nejsou některé zastaralé či poškozené. Nicméně i pozorování fungování zaměstnanců společnosti může auditorovi velmi pomoci při vyhodnocování rizik či stanovování dalších metod.

Dokumentací rozumíme kontrolování záznamů účetní jednotky a relevantních dokladů. Pomocí této metody si může auditor ověřit, zda například správně pochopil fungování procesů ve společnosti, správné nastavení některých kontrol (schvalovací kontroly) a může si tak i potvrdit existenci některých aktiv i pasiv a to, zda jsou uvedeny ve správné hodnotě. V praxi to znamená, že auditor prochází a kontroluje předem dané údaje z vybraných dokumentů, jako jsou faktury, nákladové listy, skladové karty a podobně.

S dokumentací je částečně spojeno **mechanické testování**. To spočívá v kontrole údajů v účetnictví formou přepočtů. Mechanickým testováním rozumíme kupříkladu sledování vybraných hospodářských operací od jejich počátku (tedy od prvního dokladu) až k poslednímu záznamu v hlavní knize. Také se často využívá pro přepočty odpisů, daní či kurzových rozdílů.

Porovnání auditorovi pomůže lépe pochopit vývoje trendů v podnikání a vztahy mezi vybranými účty. Auditor může porovnávat informace na roční bázi, takže získá přehled o vývoji jednotlivých účtů oproti předcházející účetní závěrce, ale stejně tak může sledovat měsíční pohyby na vybraných účtech. To umožní přesněji pochopit vývoj a souvislosti mezi danými účty. Nejklasičtějším případem je analýza výkazu zisku a ztrát, kdy se jednotlivé účty porovnávají s předchozím účetním obdobím a výrazně změny se posléze diskutují s klientem a dále testují.

Výše pohledávek či závazků vůči vybraným společnostem, zůstatky na bankovních účtech nebo výše úvěrů se v ideálním případě testují pomocí **konfirmace**. Konfirmace je potvrzení od třetí strany, pro auditora má tedy nejvyšší váhu. Konfirmační dopisy jsou připraveny ve spolupráci auditora a klienta a zasílané s klientovým vědomím určeným bankám, odběratelům a dodavatelům se žádostí o potvrzení výše pohledávek či závazků vůči klientovi, eventuálně i o bližší specifikaci podmínek, za nichž existují.

3.4.2. Výběr vzorku

Výběrem vzorku v tomto případě rozumíme výběr veličiny k testování, která není úplná. V rámci auditu není možné otestovat všechny provedené účetní operace, proto musí auditor zvážit, jak velký vzorek vybere a jakým způsobem. Toto závisí zejména na cíli testování, kterého chce auditor dosáhnout. Tedy na tom, zda provádí testování kontrol, u něhož nazýváme předmětný zájem **atributem**, nebo jestli vybírá vzorek k substantivnímu testování (**proměnnou**).

Auditor může vybírat vzorek na základě statistického výběru, kde výběr probíhá na základě jisté pravděpodobnosti výskytu. U nestatistických metod je auditor odkázán na svůj profesionální úsudek.

Běžně používané jsou výběry vzorku pomocí náhodných čísel generovaných počítačem, systematický výběr (auditor vybírá například každý patnáctý účetní záznam), skupinový výběr (vybrána je určitá skupina záznamů, která má společné atributy), námatkový výběr a výběr vrstvený. Ten funguje tak, že si auditor účetní záznamy rozvrství na základě určitých společných charakteristik a následně testuje z každé vrstvy nějaké zástupce.

Při stanovení velikosti výběru pak musí mít na paměti výši kontrolního rizika, přípustnou míru odchylky a očekávané odchylky nalezené během testování dané skupiny.

3.4.3. Testování

Testování je klíčovou procedurou prováděnou během auditu. Během auditu auditor testuje správnost fungování nastavených kontrol daných procesů stanovených auditovanou společností. Dále testuje na vybraném vzorku správnost účetních záznamů, a to ať už samotnými substantivními procedurami či testy detailů. Průchozími testy se pak ujišťuje o správném pochopení procesů ve společnosti a vytváří si půdu pro vytvoření strategie finálního auditu.

3.4.3.1. Testy kontrol

Testy kontrol jsou pro auditora jakýmsi odrazovým můstkem při následném výběru velikosti vzorku určeného pro substantivní testování, stejně jako pro nastavení rozsahu a způsobu tohoto testování. Testy kontrol si auditor ověřuje, zda se na ně může v přiměřeném rozsahu spolehnout. Pokud se kontroly ukáží jako efektivní, může auditor na tyto kontroly částečně spoléhat. Jinými slovy, existuje určitá míra ujištění, že jsou kontroly schopné detekovat možnou chybu, která může být následně napravena. Už samotná existence kontrol působí jako prevence vzniku chyb, jsou-li vhodně nastaveny.

Auditor tak může zvolit cestu spoléhání na otestované kontroly, což mu umožní snížit velikost testovaného vzorku. Pokud se kontroly ukáží jako neefektivní nebo vůbec neexistují, musí postupovat jiným způsobem. Zpravidla na tuto skutečnost reaguje zvýšením testovaného vzorku a případným dalším testováním.

Prakticky toto testování probíhá tak, že si auditor vybere určité množství transakcí provedených v rámci jednoho procesu. Velikost tohoto vzorku je závislá na důležitosti daného procesu i vlivu, jaký mohou mít nefunkční kontroly na risk.

Auditor poté prochází zvolené transakce od jejich začátku po konec a kontroluje, zda jsou identifikované kontroly v souladu s jeho pochopením těchto kontrol během průchozích testů a jestli tyto kontroly fungují. Pokud bych tento postup vztáhla na uvedený příklad nákupu, tak kontroluje, zda byla objednávka (eventuálně i žádanka) řádně odsouhlasena, zda objednané množství odpovídá dodanému a fakturovanému, stejně jako cena. Zda bylo dodatečné schválení v případě odlišností. Jestli bylo dodané zboží na skladě správně přebráno. Auditor také kontroluje, jestli byla faktura a platba schválena podle schvalovací matice.

3.4.3.2. Substantivní procedury

Pod pojmem substantivní testování rozumíme finální testování signifikantních účtů. Toto testování má za cíl vysvětlit významné změny, které se ve finančních výkazech oproti předchozímu účetnímu období udály. A zejména pak mají odhalit významné chyby, které mohou finanční výkazy obsahovat.

V rámci substantivního testování auditor připraví přehled relevantních účtů spadajících do určité transakční třídy (pohledávky, závazky, majetek, zásoby, finanční účty, daně, mzdy a podobně). V tomto přehledu se nachází zůstatky na účtech z předchozího a aktuálního účetního období. Tyto zůstatky pak porovnává a významné změny konzultuje s klientem a vysvětluje je.

Podle stanovené hladiny významnosti vybírá účty, které budou dále testovány. Nejčastější metodou následného je vývojová analýza. Podle měsíčních pohybů auditor sleduje vývoj těchto účtů a navzájem je srovnává mezi sebou. Případné odchylky od průměrného vývoje konzultuje s klientem. Dále navazuje obdržené detaily účtů na jejich zůstatky ke konci roku, aby si potvrdil zejména úplnost těchto detailů.

V určitých případech, když auditor usoudí, že použití pouze těchto metod není dostatečné, přistupuje k testování detailů účtů.

Často používanými testy je dále kontrola pohledávek a závazků po splatnosti, testy časového rozlišení a přepočet klientem provedených výpočtů. S tím se setkáváme hlavně u transakcí spojených s daněmi, majetkem (kontrola správnosti odepisování - často se stává, že klient odepisuje majetek v nesprávné výši a nerozlišuje mezi daňovými a účetními odpisy), mzdami (správný výpočet mezd zaměstnancům, odvody sociálního a zdravotního pojištění státu) a kurzovými rozdíly (existence přecenění ke konci roku, správnost použitých kurzů).

3.4.3.3. Testy detailů

Testy detailů jsou jedny z mnoha postupů uplatňovaných v rámci substantivního testování. Tyto testy mají auditorovi přinést zejména vyšší míru ujištění, že výkazy neobsahují významnou chybu.

Při testech detailů auditor na základě vybraných vzorků přepočítává některé klientem prováděné výpočty či sleduje za využití metody dokumentace relevanci účetního zápisu na daném účtu, v daném období a dané částce.

Velikost takto testovaného vzorku závisí na velikosti rizika spojeného s daným účtem, ale i na metodě výběru vzorku. Velmi často se při testování účtů uplatňuje testování klíčových prvků. To jsou takové záznamy na daném účtu, které auditor vyhodnotí jako signifikantní. Nesou sebou vysokou míru rizika hlavně z důvodu jejich velikosti, protože klíčové záznamy jsou ty finančně nejobjemnější (nejcennější).

3.4.4. Přípustná míra odchylky

Přípustnou měrou odchylky rozumíme nejvyšší rozdíl tolerovaný auditorem od stanoveného testování, aniž by bylo třeba měnit danou hodnotu rizika. Přípustnou míru odchylky auditor stanovuje na základě profesionálního úsudku po zvážení typu a rozsahu testovacích procedur, povaze a míře auditorského rizika a načasování testování. Odchylka nemůže být vyšší než stanovená míra. Pokud hrozí situace, že zjištěná odchylka by tuto míru mohla překročit, měl by auditor zvážit úpravu hodnoty rizika.

3.5. Závěr a vydání zprávy

Závěr a vydání zprávy
Přehled nalezených odchylek
Procedury spojené s finančními výkazy
Příprava přehledu průběhu auditu ke schválení
Komunikace s klientem
Archivace zakázky

Tab. 3.4 Závěr a vydání zprávy

Zdroj: vlastní zpracování vycházející z metodiky EY

Poslední fází auditu je potom vytváření závěrů a vydání zprávy. Auditor si připraví přehled veškerých nesrovnalostí a odchylek, na něž během testování přišel. Tento přehled komunikuje klientovi a řeší s ním následný postup a odstranění těchto chyb.

Může také připojit další doporučení ke zlepšení, jimiž se auditovaná společnost může, ale nemusí řídit.

V poslední fázi také probíhá kontrola některých dalších částí uzávěrky (zejména přílohy) a audit výroční zprávy. Auditor veškerá zjištění komunikuje s klientem před vydáním výroku. Po vydání zprávy již následuje pouze kontrola, zda je vše řádně zdokumentované a připravené k archivaci, a archivace zakázky.

3.5.1. Zpráva auditora

Zpráva auditora je finálním výstupem celého auditu. Je to stručné vyjádření auditora k finančním výkazům, které funguje jako ujištění pro koncové uživatele. Toto ujištění potom říká, že finanční výkazy (ne)obsahují významné nesprávnosti a koncový uživatel k nim může takto přistupovat.

Dle Zákona o auditorech (§ 20)⁴¹ rozlišujeme několik základních informací, které by zpráva auditora měla obsahovat:

- úvod – informace o účetní jednotce (název, sídlo, právní formu, identifikační číslo) a identifikaci účetní závěrky, k níž se zpráva vztahuje,
- rozsah provedeného auditu,
- výrok auditora,
- popis skutečností, které nejsou obsaženy ve výroku a měly by být zveřejněny dle úsudku auditora,
- identifikaci auditora,
- a další údaje.

⁴¹ Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech. § 20

3.5.2. Výrok auditora

Výrok auditora je konkrétní ujištění, zda účetní závěrka zobrazuje věrně a v souladu s platnou legislativou skutečný stav společnosti. Stav majetku a závazků, výsledek hospodaření i finanční situaci účetní jednotky.

Dle Hakalové (2010) může auditor vydat:⁴²

- **výrok bez výhrad,**
- **výrok s výhradou,**
- **záporný výrok,**
- **či odmítnout podat výrok.**

Pokud auditor při auditu neobjevil žádné významné chyby, podává výrok bez výhrad. V případě, že auditor narazil na významné chyby, které mění podstatu některého okruhu účetních výkazů, podává výrok s výhradou a tyto chyby uvede a vyčíslí. Pokud je zavádějící celá účetní závěrka, podává záporný výrok. Jestliže auditor usoudí, že nebylo možno provést řádný audit a zkontrolovat dostačujícím způsobem finanční výkazy, může odmítnout podat výrok.

Vzor výroku auditora naleznete v příloze této diplomové práce.

⁴² HAKALOVÁ, JANA. *Účetní závěrka a auditing*. Brno: Tribun EU, 2010. 146 s. ISBN 978-80-7399-144-9.

4. Hospodářská kriminalita a role externího auditu v její prevenci

Po listopadu 1989, kdy výrazně vzrostla hospodářská kriminalita, se zvýšila potřeba ochrany společnosti, ale i státu před tímto problémem. Přestože samotná hospodářská kriminalita tvoří zdánlivě poměrně malé procento spáchaných trestných činů, má i toto procento obrovský dopad na ekonomiku státu i jednotlivce.

Troufalost a vynalézavost pachatelů hospodářských trestných činů je s každým nově přijatým zákonem či nařízením. Tito pachatelé obvykle disponují velkým množstvím finančních prostředků a napojením na důležité osoby na policii či v politice. Stát jejich činností přichází o obrovský objem peněz, který by mohl získat kupříkladu z neodvedených daní.

V následujících pár kapitolách bude vysvětlen pojem hospodářské kriminality. Dále se tato kapitola bude věnovat prevenci a právní úpravě hospodářské kriminality a v poslední části se zaměří na vliv auditu na hospodářskou kriminalitu a na možná preventivní opatření ze strany společnosti. Tato problematiku bude rozebrána zejména za využití studie auditorské společnosti PricewaterhouseCoopers.

4.1. Hospodářská kriminalita

Chmelík (2005, s. 17) hospodářskou kriminalitu definuje jako „*společensky nebezpečná jednání, popsaná ve zvláštní části trestního zákona, poškozující nebo ohrožující hospodářský pořádek, systém ekonomických a souvisejících právních vztahů, jejich fungování, práva a oprávněné zájmy těchto subjektů těchto vztahů.*“

Novotný (2007, s. 7)⁴³ hospodářskou kriminalitu rozděluje dle skupin trestných činů na:

- **kriminalitu proti financím státu,**
- **kriminalitu proti národnímu hospodářství,**
- **kriminalitu proti podniku,**
- **a kriminalitu proti veřejnosti.**

Kriminalitou proti státním financím rozumíme zejména trestné činy daňové, trestné činy celní a padělání peněz. Kriminalitu proti národnímu hospodářství chápeme jako neoprávněné podnikání a dále trestné činy bankovní, bilanční a účetní. Kriminalita proti podniku pak zahrnuje nekalou soutěž, porušení autorského práva a práv k ochranným známkám. Kriminalita proti veřejnosti v sobě skrývá poškozování spotřebitelských práv.

V souvislosti s auditem pak spáchal hospodářský trestný čin ten, „*kdo nevede účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku nebo k jejich kontrole, ač je k tomu podle zákona povinen, kdo v takových účetních knihách, zápisech nebo jiných dokladech uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje, nebo kdo takové účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady změní, zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnými nebo zatají, a ohrozí tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně.*“⁴⁴

A také ten, „*kdo jménem banky nebo jiného podnikatele oprávněného k provozování finanční činnosti podle jiného právního předpisu vystaví jinému nepravdivé potvrzení o jeho finanční situaci nebo jeho majetkových poměrech, nebo*

⁴³ Novotný, O. O otázkách hospodářského trestního práva. Právní praxe, 1997, č. 6 in Fryšták, M. Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe. Ostrava : KEY Publishing, 2007, s. 7

⁴⁴ Zákon č. 140/1961 Sb. ve znění pozdějších předpisů - Trestní zákon, § 254

*kdo jako auditor vystaví jinému nepravdivou zprávu auditora nebo nepravdivé potvrzení o finanční situaci nebo majetkových poměrech.*⁴⁵

Ten, „*kdo ve větším rozsahu zkrátí daň, clo, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na úrazové pojištění, pojistné na zdravotní pojištění, poplatek nebo jinou podobnou povinnou platbu anebo vyláká výhodu na některé z těchto povinných plateb*“⁴⁶ spáchal dle Trestního zákoníku také hospodářský trestný čin.

A stejně tak každý, „*kdo ve větším rozsahu nesplní jako zaměstnavatel nebo plátce svoji zákonnou povinnost odvést za zaměstnance nebo jinou osobu daň, pojistné na důchodové spoření, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti nebo pojistné na zdravotní pojištění.*“⁴⁷

4.2. Prevence hospodářské kriminality

Je velice složité vhodně nastavit systém prevence hospodářské kriminality, a to zejména z důvodu nutnosti pružně reagovat na trendy vývoje této kriminality stejně jako na tendenční směry. Prevence hospodářské kriminality by měla být několika-složková a měla by být propojena do jednotného systému. Tento systém by měl být jednotný, plynulý a jednotlivé kroky prevence by na sebe měly dokonale navazovat. To je v praxi neproveditelný z důvodu zpožděných reakcí systému na aktuální situaci.

4.2.1. Právní úprava hospodářské kriminality

Hospodářská kriminalita je ovlivněna mnohými zákony, které se jí dotýkají více či méně. Nejdůležitější z pohledu legislativní úpravy hospodářské kriminality je **zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník**, který rozlišuje jednotlivé hospodářské trestné činy a určuje sankce za jejich spáchání.

⁴⁵ Zákon č. 140/1961 Sb. ve znění pozdějších předpisů - Trestní zákon, § 259

⁴⁶ Zákon č. 140/1961 Sb. ve znění pozdějších předpisů - Trestní zákon, § 240

⁴⁷ Zákon č. 140/1961 Sb. ve znění pozdějších předpisů - Trestní zákon, § 241

Relativně nový je potom **zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů**, jež se zaměřuje na téma do té doby legislativně řešené pouze zlehka, a to odpovědnost právnických osob.

Jelikož je samotná podstata podnikání zakotvená v **zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů**, nesmí v tomto přehledu chybět, jelikož upravuje prostředí, v němž hospodářská kriminalita vzniká.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů potom upravuje další prostředí výskytu hospodářské kriminality, a to prostředí pracovní.

Daně pak upravuje **zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů**, **zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů**, **zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů** a **zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů**.

Dalšími zákony upravujícími hospodářskou kriminalitu jsou:

- **zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů**
- **zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, ve znění pozdějších předpisů**
- **zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů (insolvenční zákon)**
- **zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů**
- **zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím**
- **zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů**

4.3. Role auditu v prevenci hospodářské kriminality

Přestože prevence hospodářské kriminality není primárním cílem auditu, přesto má na ni audit pozitivní vliv. Potřeba obrany společnosti před ekonomickou desinformací je stále větší, vezmeme-li v úvahu fakt, že vynalézavost pachatelů trestných činů zejména hospodářské povahy, zdá se, nezná mezí.

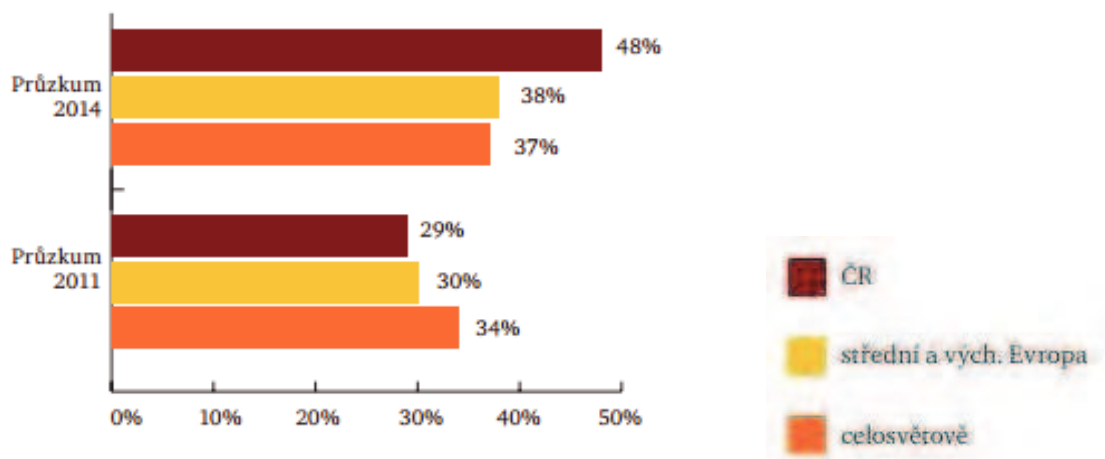
V následující části se zaměřím na rozdělení hospodářské kriminality dle povahy trestných činů a na výskyt těchto činů. Posléze se budu věnovat vlivu auditu na tuto kriminalitu.

4.3.1. Hospodářská kriminalita dle povahy

Z celosvětového průzkumu hospodářské kriminality si můžeme pouze potvrdit tvrzení, že hospodářská kriminalita se stává stále závažnějším problémem. Trestné činy páchané managementem společností, podvody v nákupních procesech či podvody při zprostředkování jsou již poměrně běžným jevem. Společnosti by se proto měly zamyslet nad tím, jak efektivně tato rizika podchytit a kontrolovat.

Celosvětového průzkumu se celkově zúčastnilo 5 128 respondentů z 99 zemí světa. Tento průzkum byl zorganizován PwC. Cílem nebyla pouhá analýza aktuálního stavu hospodářské kriminality, ale také sledování trendů této kriminality a snaha o určení změn ve vnímání rizik.

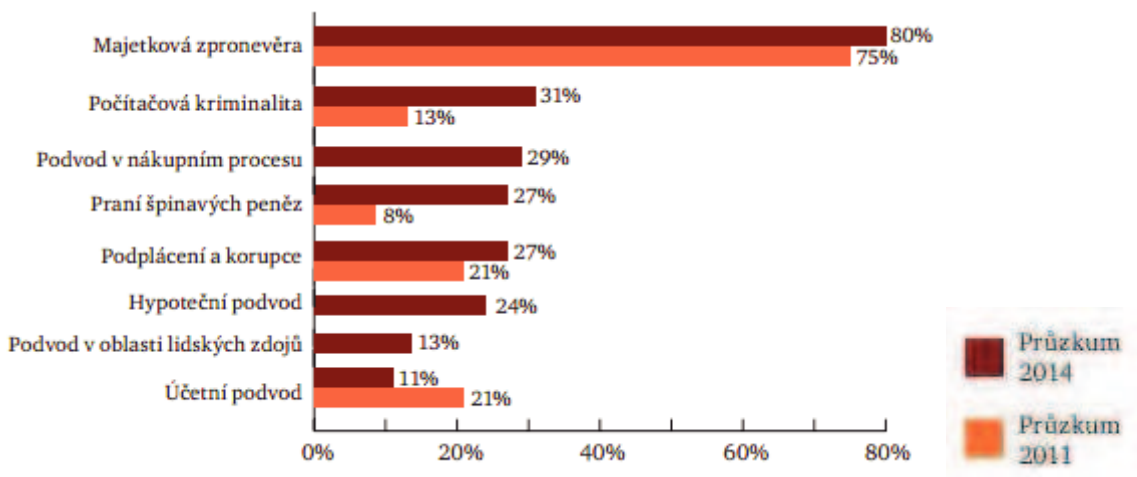
Dle tohoto výzkumu bylo zjištěno, že takřka polovina respondentů (konkrétně 48 %) byla obětí hospodářské kriminality. V porovnání s průzkumem z roku 2011 je to více než dvoutřetinový nárůst. Pro ilustraci – celosvětový průměr uvádí, že obětí hospodářské kriminality se stalo přibližně 38% společností. Je otázkou, zda takovýto rozdíl je způsoben díky výběru vzorku pro dotazování, nebo faktem, že většina hospodářských trestných činů zůstane bez povšimnutí.

Graf 4.1 Oběti hospodářské kriminality

Zdroj: PwC. Celosvětový průzkum hospodářské kriminality 2014 ⁴⁸

Majetková zpronevěra s 80 % je stále nejčastějším hospodářským trestným činem. Stouply však podíly jiných trestných činů, jako jsou podvody v nákupních procesech (29 %), počítačová kriminalita (31 %), hypoteční podvody s 24 % a stejně si stojí praní špinavých peněz, podplácení a korupce s 27 %.

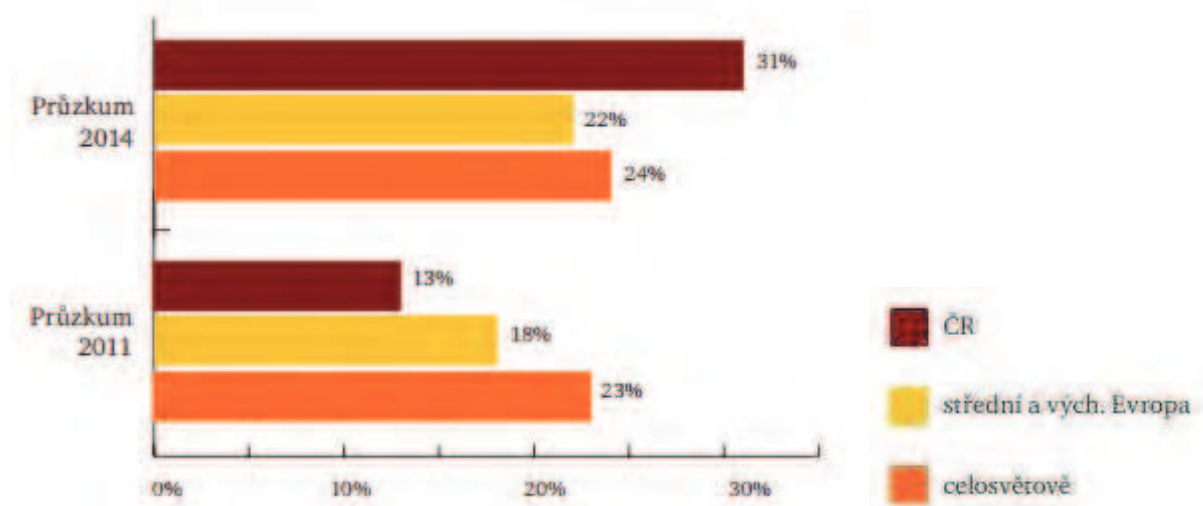
Graf 4.2 Typy hospodářské kriminality

Zdroj: PwC. Celosvětový průzkum hospodářské kriminality 2014 ⁴⁹

⁴⁸ PwC. Celosvětový průzkum hospodářské kriminality 2014. www.pwc.cz/crimesurvey

⁴⁹ PwC. Celosvětový průzkum hospodářské kriminality 2014. www.pwc.cz/crimesurvey

Počítačová kriminalita je poměrně problémovým trestným činem zejména kvůli své neodhalitelnosti. Na trestné činy počítačové kriminality mnohdy společnost ani nepřijde kvůli složitosti, ale i vzdálenosti užívaného software, serverů a úložišť. Velmi častou činností spjatou s počítačovou kriminalitou jsou krádeže v oblasti duševního vlastnictví a osobních údajů.

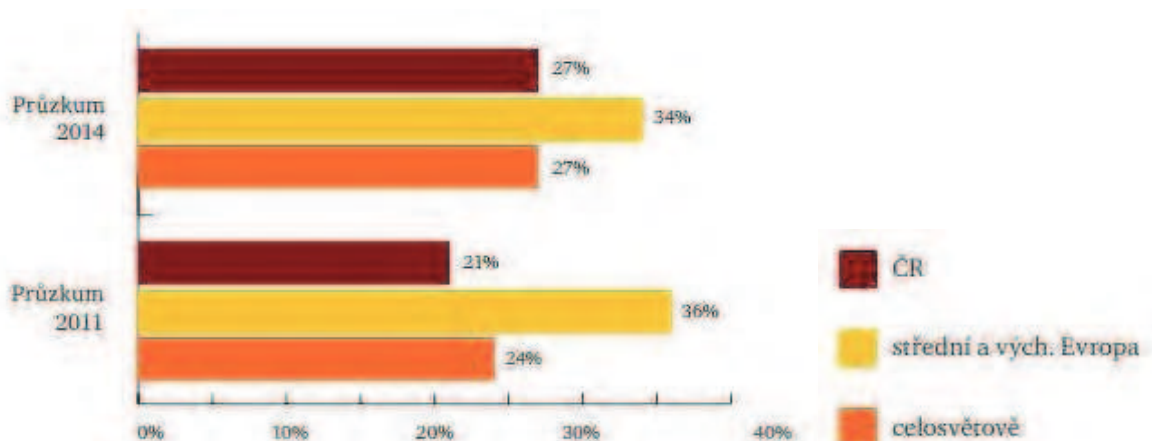
Graf 4.3 Počítačová kriminalita

Zdroj: PwC. Celosvětový průzkum hospodářské kriminality 2014 ⁵⁰

Podvody v nákupních procesech se také stávají čím dál tím víc oblíbené. Velice špatně se detekují, hlavně u společností s vysokým počtem transakcí či dodavatelů. Společnost může doplatit například na to, že dodavatelé uzavřou tajnou dohodu. Aby snížila riziko spojené s touto trestnou činností, doporučuje se využití různých datových analýz, které jsou již běžně dostupné.

Špatné jméno společnosti a pošpinění pověsti může přinést spojení s úplatkářstvím. **Korupce** je v poslední době již vnímána jako poměrně rozšířený jev a společnost může přijít na poměrně hodně peněz.

⁵⁰ PwC. Celosvětový průzkum hospodářské kriminality 2014. www.pwc.cz/crimesurvey

Graf 4.4 Korupce

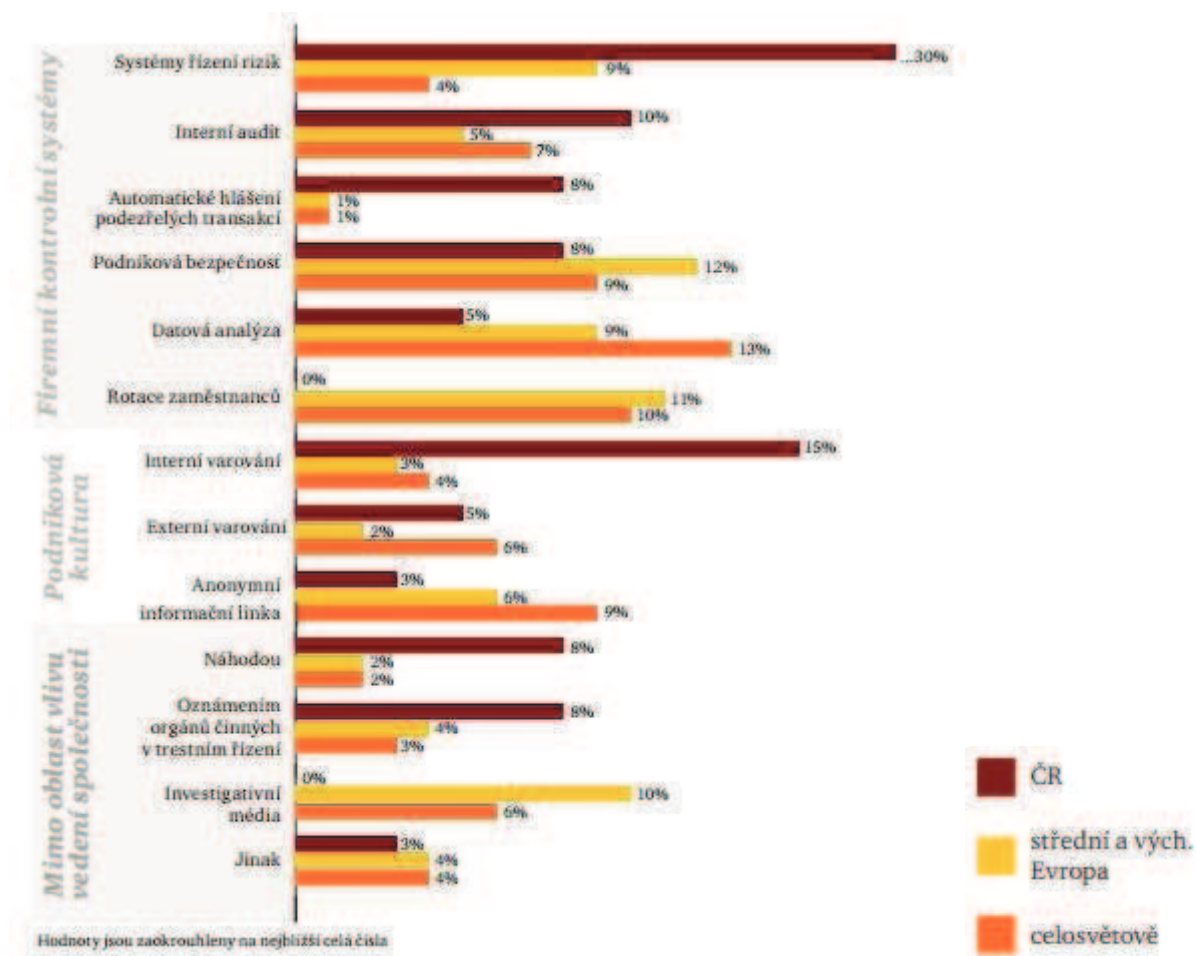
Zdroj: PwC. Celosvětový průzkum hospodářské kriminality 2014 ⁵¹

V průzkumu z roku 2011 byla nově vymezena samostatná kategorie pro počítačovou kriminalitu, která v letošním roce dokonce překročila celosvětový průměr. Nové kategorie v průzkumu 2014 byly hypoteční podvody (24 %), podvody v oblasti lidských zdrojů (13 %) a aktuálně třetí nejčastější, podvod v nákupním procesu.

Další oblastí, na niž se průzkum zaměřil, byli pachatelé těchto trestných činů. Po vyhodnocení výsledků bylo zjištěno, že podíl interních a externích pachatelů je téměř vyrovnaný. Interní pachatelé dosahovali 49 %, externích pachatelů je o něco více (51 %) s tím, že nejvíce trestných činů je spáchaných zprostředkovateli.

Společnosti naštěstí neberou riziko hospodářské kriminality na lehkou váhu a přijímají různá preventivní opatření, aby je minimalizovaly. Nejčastější obranou společností je systém řízení rizik (30 %), interní varování (15 %) a vliv interního auditu (10 %).

⁵¹ PwC. Celosvětový průzkum hospodářské kriminality 2014. www.pwc.cz/crimesurvey

Graf 4.5 Prevence

Zdroj: PwC. Celosvětový průzkum hospodářské kriminality 2014⁵²

⁵² PwC. Celosvětový průzkum hospodářské kriminality 2014. www.pwc.cz/crimesurvey

4.3.2. Role externího auditu

Externí audit v prevenci hospodářské kriminality hraje možná důležitější roli, než se na první pohled zdá. Kontrolou účetních záznamů lze odhalit zejména činy jako je majetková zpronevěra, což je nejčastější typ páchaného trestného činu, například procesem fyzické inventury či dokumentací (chybějící vyřazovací protokoly, neexistující majetek, kupní smlouvy neodpovídající ostatním dokumentům či uzavřené s neexistující společností).

Dále bezpochyby odhaluje účetní podvody, podvody v oblasti lidských zdrojů (mzdy jsou vypláceny neexistujícím zaměstnancům), podvody v nákupních procesech (chybějící dokumentace či špatně uvedené údaje), ale i v oblastech praní špinavých peněz a podplácení. Právě poslední dvě jmenované oblasti se projeví při detailním testování účtů.

Externí auditor může společnosti pomoci lépe nastavit systém kontrol tak, aby lépe zachytávaly potenciálně rizikové operace. Právě interní systém kontrol je totiž velice výkonným nástrojem v boji s hospodářskou kriminalitou, pokud je správně použit.

4.3.3. Prevence a odhalování hospodářské kriminality při auditu účetní závěrky

Tato podkapitola již bude zaměřena na konkrétní úlohu, kterou hraje audit účetní závěrky v otázce prevence a odhalování hospodářské kriminality, a to dle jednotlivých fází auditu. Tedy, jaké jsou možnosti auditu páčání této kriminality zabránit či ji odhalit v závislosti na konkrétní činnosti auditora.

4.3.3.1. Přípravná fáze

Přípravná fáze auditu je založena zejména na osobní komunikaci s klientem. Slouží ke zmapování oblasti podnikání klienta a tedy porozumění samotného tohoto podnikání auditorem. Toto správné pochopení poté slouží ke správnému nastavení auditu a k identifikaci možného rizika s auditem účetní závěrky spojeným.

Prvním zásadním okamžikem spojeným s bojem proti hospodářské kriminalitě je tedy samotné pochopení podnikání klienta a fungování společnosti. Klient sám již možná ví o možných problémech, které by mohly nastat, mnohdy pak auditorovi ušetří (či spíše přidělá) práci. Může se jednat o přiznání finančního ředitele, že ví, že záhadně mizí větší obnosy peněz nebo že má firma problém se zbožím. Například se při inventuře často nachází zboží poškozené či úplně chybí. V tomto případě může auditor očekávat obdobná zjištění při fyzické inventuře také, a tím pádem se na tuto situaci připravit vhodným výběrem vzorku.

V případě osobního pohovoru s klientem však velmi záleží na osobě tohoto klienta. Je tedy možné, že přínos bude minimální, protože budou podstatné informace zamlčeny či nesprávně komunikovány. Auditor by tedy měl mít vždy předem rozmyšleno, o čem chce s klientem hovořit a čeho touto diskusí chce dosáhnout. Správně pokládané otázky jsou totiž základním předpokladem úspěchu.

Správné určení rizika je potom dalším významným milníkem při odhalování a prevenci hospodářské kriminality. Míra rizika určuje velikost vzorku vybraného pro testování, hladinu významnosti, kterou se samotné testování řídí, i přípustnou míru odchylky. Pokud tedy auditor usoudí, že je míra rizika nesprávnosti vyšší, bude vzorek pro testování větší. V případě většího vzorku je potom pravděpodobnost nálezů nesprávnosti vyšší. Hladina významnosti i přípustná míra odchylky pak budou nižší. Bude tedy zapotřebí otestovat například i dokumenty s nižšími částkami a v případě nálezů nesprávnosti se budou řešit a opravovat mnohem zanedbatelnější chyby, než by tomu bylo v případě účtu s nízkou měrou rizika.

Z tohoto faktu však plyne výhoda pro třetí strany, jež využívají výrok auditora jako ujištění, protože tento výrok bude postaven na testování mnohem většího vzorku. Tím pádem bude pravděpodobnost, že nebyla v účetních záznamech odhalena významná chyba mnohem nižší.

4.3.3.2. Fáze určování strategie

Skutečně důležitý okamžik přichází právě během fáze určování strategie. Tato fáze je již založena na částečném výběru a testování vzorků, které má dopomoci auditovému týmu správně pochopit klíčové procesy ve společnosti. Po samotné identifikaci klíčových transakcí totiž nadchází mapování jednotlivých procesů. Tedy podrobné zkoumání, jak významné transakce fungují a probíhají a současně i procházení vybraných dokumentů spojených s těmito transakcemi. To vše pro ujištění auditora, že tyto procesy správně pochopil.

V tomto momentě je již auditor schopný narazit na případné protiprávní jednání, ať už páchané ze strany firmy jako celku či zaměstnance. Při procházení procesu nákupu a prodeje může auditor například přijít na to, že firma porušuje předpisy spojené s ochranou hospodářské soutěže. Například při procházení smluv lze odhalit dohody o rozdělení trhu či přímém určení cen. Stejně tak může auditor narazit na zpronevěru finančních prostředků, zneužití firemního majetku apod. a to v rámci samotného testování omezeného vzorku, ale i díky zaměstnancům samotným.

Auditor by měl tedy klást pokud možno otevřené otázky, aby zaměstnance takzvaně „rozmluvil“, a získal tak informace potřebné pro správné uchopení finálního testování, ale i k odhalení případných problémů, jež by mohly ovlivnit konečný výrok.

Během této fáze se také na základě definování rizika spojeného s významnými účty připravuje i podrobnější testování zaměřené přímo na odhalování případných podvodů. A to takových podvodů, které by mohly jakýmkoli způsobem negativně ovlivnit výsledek auditu, tedy i výsledný výrok auditora.

4.3.3.3. Fáze provádění auditu

Fáze samotného provádění auditu již sestává z testování kontrol, procedur určených k otestování podvodů, samotného substantivního testování a procedur generálního auditu. Během této fáze je tedy nejvyšší pravděpodobnost odhalení kriminální činnosti.

Během testování kontrol auditor kontroluje, do jaké míry se může spolehnout na interní kontroly nastavené ve společnosti. Při zjištění podvodného jednání je pak snazší odhalit činitele tohoto jednání či způsob jakým mohl být tento podvod spáchán. Jako příklad mohu uvést situaci z určité společnosti, v níž bylo při testech kontrol odhaleno, že několik smluv, jež by měly být schváleny vyššími orgány, podepsáno nebylo. Při pátrání, proč smlouvy nebyly podepsány, se zjistilo, že daná společnost poskytla auditovému týmu neplatné smlouvy, které si upravila v grafickém programu. Tyto smlouvy nikdy nebyly uzavřeny, kryly pouze únik peněz ze společnosti.

Procedury testování kontrol poté slouží přímo k odhalování podvodů. Každá auditorská společnost, která je provádí, je má nastaveny jinak. Pro některé společnosti se jedná pouze o doplněk k substantivnímu testování, některé jim přiřkládají poměrně velkou váhu. Může se jednat o filtrování účetních záznamů podle klíčových znaků nebo slov či náhodný výběr podezřelých položek. Vhodné nastavení tohoto testu může být velmi přínosné při odhalování podvodů.

V jisté firmě bylo právě díky těmto testům objeveno několik vysoce podezřelých záznamů. Při bližším zkoumání se zjistilo, že se jednalo o účty z květinářství, každý v hodnotě milionu korun. Takto audit odhalil podvody v hodnotě několika milionů korun.

Samotné substantivní testování potom díky poměrně podrobnému zkoumání vybraných vzorků dokumentace může mít kromě odhalovacího efektu i preventivní. Část potenciálních pachatelů nelegální činnosti si může tyto činy rozmyslet díky hrozícímu auditu. Pokud jsou však spáchány, je pravděpodobnost odhalení při substantivním testování nejvyšší. Pojďme se podívat, jaký vliv má metoda testování na odhalování trestné činnosti.

4.3.3.3.1. Dotazování

Metoda dotazování je ze všech zvolených testovacích metod nejméně účinná z hlediska role auditu v prevenci (či odhalování) hospodářské kriminality. Tato metoda je založena na osobní komunikaci s klientem a jako taková stojí i padá na jeho nepozornosti. Správnými otázkami může audit dosáhnout toho, že se klient nechtíc podřekne a upozorní na nelegální činnost probíhající ve společnosti. Protože toto však není primárním cílem auditu, otázky budou formulovány způsobem, který bude nejlépe plnit účel daného testování, k němuž byla metoda použita.

Pokud se podíváme na Graf 4.2 Typy hospodářské kriminality, jež se nachází v kapitole věnované výsledkům průzkumu prováděných společností PwC, napadne nás zřejmě jako zřejmě nejpravděpodobnější odhalení některý z činů spojených s podvody v nákupním procesu či podvody v oblasti lidských zdrojů.

Tato odhalení však nastávají obvykle během fáze průchozího testování a mapování procesů. Zaměstnanec při popisování své každodenní práce může upozornit na postup uplatňovaný ve společnosti, který není zcela běžný. Tím upoutá pozornost auditora a následuje bližší přezkoumání daného problému, což může vyústit v odhalení podvodného jednání.

V praxi jsem se setkala například s odhalením úniku většího množství peněz díky upovídání hlavní nákupčí, která zmínila zvláštní způsob schvalování nákupů vedením. Při pozdějším zkoumání se zjistilo, že jeden z členů managementu schvaluje nesmyslné nákupy, z nichž mu posléze plynou provize.

4.3.3.3.2. Pozorování

Metoda pozorování může být užitečným nástrojem v boji s hospodářskou kriminalitou. Například při jejím využití při fyzické inventuře, kdy auditor kontroluje fyzický stav předmětů inventury, lze zjistit zcizení majetku, zařazení neexistujícího majetku, majetkovou zpronevěru či účetní podvody.

Auditor se může ocitnout v situaci, že dle registru majetku by měla společnost vlastnit stroj v hodnotě několika set tisíců korun. Při fyzické inventuře pak zjistí, že tento stroj prostě neexistuje.

4.3.3.3.3. Dokumentace

Metoda dokumentace je nejúčinnějším prostředkem v boji proti hospodářské kriminalitě. Při výběru vhodného vzorku je zde pravděpodobně nejvyšší pravděpodobnost, že pokud byl spáchán podvod, bude i odhalen. To však záleží na více faktorech. Jedním z nich je naneštěstí náhoda. Jak bylo řečeno již na začátku této diplomové práce, během auditu neprobíhá testování na sto procentním vzorku nýbrž na výběru. Z tohoto důvodu zde hraje náhoda velkou roli.

Druhým faktorem je potom způsob spáchání podvodu. Jelikož hladina významnosti výrazně ovlivňuje testovaný vzorek, je jasné, že ne každý podvod má šanci spadnout do výběru pro tento vzorek. Pokud jsou například zcizovány peníze společnosti, pokud pachatel rozdělí částku na více zanedbatelných dílů, nebudou tyto záznamy pro audit zajímavé. Tím pádem nebudou ani zařazeny mezi výběr pro vzorek.

Právě z tohoto důvodu se provádí již zmiňované testování podvodů. To probíhá na vzorku vybraném ze všech účetních záznamů, tedy i těch, které jsou jinak pro audit nepodstatné. Takto je alespoň částečně podchycen boj s podvody, protože, jak ukázal výzkum hospodářské kriminality, společnosti ji začínají pociťovat jako závažný problém.

4.3.3.3.4. Mechanické testování

Spolu s dokumentací tvoří mechanické testování jednu ze základních testovacích metod využívaných při auditu. Zatímco při dokumentaci auditor kontroluje zejména správnost údajů uvedených v dokumentu a porovnává je s hodnotami v účetním systému, při mechanickém testování kontroluje správnost výpočtů.

Při mechanickém testování mohou být objeveny například podvody v nákupním procesu či hypoteční podvody, ale i majetková zpronevěra a účetní podvody. Například přepočítáním kurzů lze zjistit, zda si společnost neupravuje výsledek hospodaření používáním špatných kurzů. Při přepočítávání odpisů lze odhalit neexistující majetek, vzhledem k tomu, že s touto procedurou je spojeno i vyžádání souvisejících dokumentů s daným majetkem, který je předmětem odepisování. Kontrolou leasingu či leasingových smluv může auditor narazit na machinace spojené s předmětným majetkem či jeho koupí.

Při jednom auditu bylo právě díky mechanické kontrole leasingů zjištěno, že jedním členem managementu byl „zakoupen“ automobil, za který společnost platila leasing. Osobní automobil ve skutečnosti neexistoval a peníze odcházely na účet dotyčného manažera.

4.3.3.3.5. Porovnání

Porovnání je jedním ze základních nástrojů auditora, který mu umožňuje srovnat navzájem různá období či vývoje. Využívá se zejména ke srovnávání vývojů dvou provázaných účtů, ke sledování vývoje cen či kurzů měn nebo pro porovnávání dvou fiskálních roků.

Porovnání jako takové neposkytuje auditorovi příliš mnoho prostoru pro možné odhalení hospodářského trestného činu, neboť slouží jako doprovodný nástroj k analýze jednotlivých signifikantních účtů. Šance, že by auditor touto metodou objevil spáchaný podvod, je velmi malá.

Na objevení podvodu má srovnávání spíše nepřímý vliv. Může se například stát, že auditor objeví výraznější změnu v bilanci kontrolovaného účtu. Tato změna u auditora vyvolá otázku, čím je způsobena, a vyvolání otázky může vést k odhalení podvodu. A to proto, že auditor bude například dodatečně testovat některé dokumenty z tohoto odlišného období.

4.3.3.3.6. Konfirmace

Konfirmace je nejceněnější metodou pro testování. Z auditorského hlediska má potvrzení třetí strany mnohem větší váhu než případné jiné testování či ujištění zevnitř auditované společnosti.

Při konfirmaci může auditor objevit podvod, nicméně šance odhalení podvodu touto metodou není příliš vysoká zejména díky rozsahu konfirmací. Ty jsou vyžadovány pouze na malém vzorku a auditovaná společnost je dopředu víceméně odhadnout, které konfirmace bude auditor požadovat.

Nicméně nejednou se stalo, že byl odhalen podvod díky tomu, že si společnost vystavila zfalšovanou confirmaci od neexistující společnosti nebo odeslaná confirmace potvrzovala zcela jinou skutečnost, než účetní jednotka uváděla. Takovou skutečností je myšlena taková, která nevznikla například chybným časovým rozlišením pohledávek či závazků. A nezáleží, zda ze strany auditované společnosti nebo ze strany confirmující společnosti. Tato skutečnost se obvykle projeví nedohledatelností rozdílu mezi danými částkami, který vyvolá diskusi, při níž se právě může odhalit podvod.

4.3.3.3.7. Testy detailů

Přestože je testování detailů doprovodnou metodou pomáhající auditorovi při kontrole jednotlivých významných účtů, je díky své povaze z hlediska odhalování hospodářských trestných činů přínosné. Tento přínos tkví v tom, že při testování detailů auditor vybírá vzorek ze všech účetních záznamů z daného účtu, který později testuje (nejčastěji dokumentací). Tento vzorek je vybrán na základě hladiny významnosti.

Dále však provádí další analytické procedury na daných účetních záznamech, které již nejsou hladinou významnosti ovlivněny. Bůž se jednat o vyhledávání nezvyklých balancí – záporné zápisy na účtu, kam se účtuje kladně – nebo třeba filtrování účtu dle zvolených preferencí – klíčová slova apod.

Při testech detailů byl například odhalen vysoce postavený člen společnosti, jež si jako náklady na reprezentaci účtoval o rodinných dovolených a večerech s milenkou a přáteli.

4.3.3.4. Závěr auditu

Při provádění samotného závěru auditu již příliš příležitostí objevení podvodů není. Auditor sestavuje přehled nalezených odchylek, kontroluje přílohu účetní závěrky a provádí menší finální kontroly účetních záznamů a komunikuje klientovi veškeré nálezy. Ty se posléze snaží vyřešit.

Víceméně jedinou možností, při které by auditor mohl narazit na podvod během finální fáze je právě komunikace s klientem a diskuse nad objevenými odchylkami. Posléze již totiž následuje pouze vydávání výroku a archivace zakázky.

4.3.4. Odhalování podvodů během auditu

Na základě výše uváděného průzkumu bylo zjištěno, že nejčastějšími hospodářskými trestnými činy jsou majetková zpronevěra, počítačová kriminalita, podvod v nákupním procesu, praní špinavých peněz, podplácení a korupce, hypoteční podvod, podvod v oblasti lidských zdrojů a účetní podvod.

Jaká je tedy pravděpodobnost odhalení těchto trestných činů v závislosti na dané fázi auditu?

majetková zpronevěra: nejvyšší pravděpodobnost odhalení tohoto trestného činu je při provádění auditu, tedy při samotném substantivním testování. Jedná se zejména o testy majetku – dokumentace a mechanické testování (odpisy, leasing, zařazení a vyřazení majetku) a inventuru.

počítačová kriminalita: počítačová kriminalita je velice specifický okruh trestné činnosti. Vzhledem k vysoké odbornosti potřebné k odhalení této kriminality, stává se tak většinou omylem či díky IT oddělení, jež testuje počítačové operace.

podvod v nákupním procesu: podvod v nákupním procesu může auditor odhalit již při mapování procesů (tedy v druhé fázi auditu). Nejpravděpodobněji však při samotném substantivním testování při dokumentaci a mechanickém testování účtů spojených nákupy a prodeji.

praní špinavých peněz: velmi specifické provedení tohoto trestného činu jej činí auditorem velmi špatně odhalitelným. Pokud je při auditu odhaleno praní špinavých peněz, stane se tak obvykle pozorováním či při testech zaměřených na podvody.

podplácení a korupce: odhalení podplácení a korupce při auditu je velmi zřídka, a to z toho důvodu, že je možné víceméně jenom při podřeknutí zaměstnance při osobním pohovoru, pozorováním nebo od třetí strany. V tomto případě nemusí jít dokonce ani o konfirmaci, ale spíše o „šuškandu“, která by si mohla získat pozornost auditora.

hypoteční podvod: hypoteční podvod je novým přírůstkem v celosvětovém výzkumu hospodářské kriminality. Nejčastěji bývá odhalen díky mechanickému testování či při dokumentaci, tedy během substantivního testování.

podvod v oblasti lidských zdrojů: podvody páchané v oblasti lidských zdrojů mohou být odhaleny již během druhé fáze auditu, tedy při mapování procesů, ale i během substantivního testování zaměřeného na mzdy. Poměrně zajímavý byl způsob, jakým bylo odhaleno u jisté společnosti, že vyplácí mzdu tzv. „mrtvým duším“. Během testování zcela jiné sekce jeden z auditorů objevil, že člen managementu v předchozím roce zemřel. Při testování mezd mu však spadl do vzorku, což znamenalo, že mu byla stále vyplácena mzda.

účetní podvod: účetní podvod může být odhalen víceméně ve kterékoli fázi auditu. Velmi často však k jeho odhalení dochází při testování podvodů či substantivním testování. Nezřídka se však stalo, že byl účetní podvod odhalen i během finální fáze auditu.

4.3.5. Účetní podvody

Ačkoli v médiích se čtenář nejčastěji dočte o neoprávněném přivlastňování majetku společnosti výše postaveným managementem, a to majetku zejména finančního, rozhodně toto nebývá nejčastějším problémem, na nějž audit narazí. Tyto kauzy jsou pouze přebírány médii z důvodu lepší prezentovatelnosti a proditelnosti veřejnosti. Je obecně známo, že nejvíce prodávají články podané jako senzace, tedy s šokujícím nádechem. Krádeže (i v hodnotě několika milionů korun) jsou čtenářově představitivější, než zpráva o nadhodnocení výsledků firmy. Z tohoto důvodu většinou tyto odhalené podvody zapadnou v záplavě informací na internetu, zatímco více šokující článek o obohacování člena managementu vyjde v tištěném médiu.

Jak tedy již bylo naznačeno, krádeže nebývají až tak častým problémem, jako například nadhodnocování výsledku hospodaření. Tato úprava výsledků hospodaření může mít mnoho různých podob. Níže jsou uvedeny ty nejčastější.⁵³

- **porušení zásady akuality:** tedy zapisování příjmů předčasně či nákladů později. Účetní jednotky například převádějí běžné příjmy do jiných období, než se kterými věcně souvisí (vytvářejí například rezervy, které jsou posléze rozpouštěny jako příjmy). Častým problémem je také převádění výdajů do špatných období. A to jak dřívějších, tak pozdějších. Společnosti si takto mohou snižovat povinné rezervy nebo například amortizovat své náklady příliš pomalu.
- **porušení zásady existence:** společnosti účtují o neexistujících příjmech a výdajích či účtují o nepřijmových operacích (jako kupříkladu o investicích) jako o příjmech. Často také zaúčtují neexistující příjem či náklad (jako tomu bylo například u kauzy týkající se Kyjovské nemocnice, kdy audit odhalil v roce 2012 zaúčtovanou neexistující stavbu v hodnotě asi 28 milionů korun).

⁵³ JIRÁSEK, Jaroslav. *Kde je kouř, bude i oheň*. Ekonom, 2006, č. 8, s. 44-45.

- **porušení zásady validity:** častým problémem při páchání podvodů a jejich odhalování je vynalézavost pachatelů. Ti totiž vědí, že podvody se nejlépe páchají, pokud jsou rozděleny do více malých částek, než do jednoho většího obnosu, který je posléze zaúčtován. Tak při nadhodnocování výsledků hospodaření dochází k tomu, že příjmy společnosti jsou například nadstavovány nesmyslnou částkou. Zaúčtované příjmy jsou tedy mnohem vyšší, než příjmy reálné. Tento problém velmi často odhalují audity ministerstev, kdy jsou hlavně zaúčtované výdaje několikanásobně vyšší, než výdaje skutečné. Kromě předražených státních zakázek je známá například i kauza spojená se společností Czech Coal z roku 2012, kdy byly při auditu odhaleny podvody v hodnotě okolo 100 milionů korun. Tento problém vznikl díky nízkým cenám, za něž společnost prodávala uhlí. Tyto ceny byly totiž mnohem nižší, než uváděla kupní smlouva. Rozdíl mezi cenou uvedenou ve smlouvě a cenou, za něž bylo uhlí skutečně prodáno, se pak rozdělil mezi zainteresované zaměstnance a kupujícího.

4.3.6. Preventivní opatření k zamezení podvodů

Externí audit jako takový má spíše „zastřahovací charakter“, když přijde na prevenci páchání podvodů. Management společnosti má však k dispozici mnoho nástrojů, které může využít, ať už k zamezení páchání těchto podvodů, zmírnění jejich dopadu na společnost či jejich odhalení. Záleží již pak zejména na schopnosti managementu, zda tyto nástroje dokáže správně využít a implementovat do struktury společnosti. Míra této implementace pak ovlivní i míru podvodů páchaných na pracovišti.

4.3.6.1. Interní směrnice

Interní směrnice společnosti by měly obsahovat řádné zmapování postupů v různých situacích. Měly by zaměstnancům udávat směr, kterým se při své práci mají ubírat a poskytovat dostatek informací, jak se chovat v běžných i krizových situacích, s nimiž se při výkonu svého povolání mohou setkat.

Kromě úpravy firemní kultury a různých obecných nařízení správné směrnice obsahují i postupy procesů. Například nákupčí v nich nalezne přesný popis, jak má při nákupu postupovat. Najde v nich schvalovací matice, kterými se musí řídit, popis systému, v němž nákup provádí a rozepsané jednotlivé kroky, které musí pro zdárné splnění svých pracovních povinností podniknout.

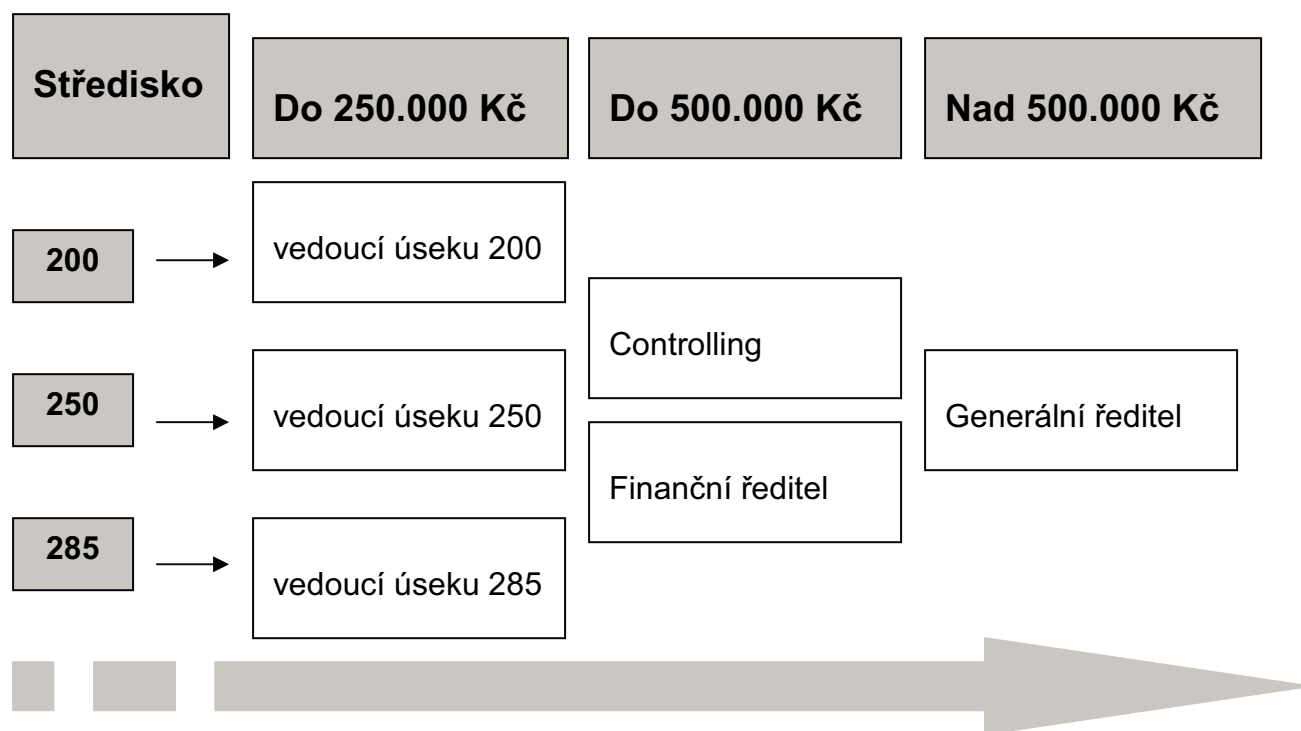
Pokud management správně nastaví interní směrnice, může tak předcházet mnoha problémovým situacím, které by mohly i z nevědomosti zaměstnance vzniknout. Pokud má fungující a dobře vymyšlené schvalovací matice, může zabránit páchání podvodů již v samotném počátku. Stejně tak pořádně napsaný popis procesu může zaměstnanci pomoci předcházet chybám, které by mohl při nesprávném pochopení situace napáchat.

Kvalitní interní směrnice jsou i velkou úlevou pro auditora, neboť při jejich existenci může vycházet z již popsanych procesů a lépe je tak pochopit. Také je pak pravděpodobnější, že se bude moci při provádění auditu spoléhat na zavedené kontroly ve společnosti, a tak testovat menší vzorek.

4.3.6.2. Interní kontrolní systém

Interním kontrolním systémem rozumíme zejména schvalovací matice společnosti, kontroly zaměstnanců a probíhajících procesů, ale i kontroly účetnictví či majetku firmy. Cílem interního kontrolního systému je právě prevence a odhalování podvodů a funkce „hlídacího psa“ společnosti.

Schvalovací matice je vlastně systém schvalování uvnitř firmy zavedený z důvodu rozdělení odpovědnosti zaměstnanců a managementu. Díky internímu kontrolnímu systému lze předcházet páchání trestné činnosti zejména rozdělením kompetencí odpovědných osob a tím pádem několika stupňové kontroly a schvalování prováděných operací.

Obr. 4.1 Schvalovací matice

Zdroj: vlastní zpracování

Výše uvedená schvalovací matice může sloužit jako příklad schvalovacího procesu probíhajícího při nákupu zboží. Po svém vytvoření projde objednávka ke schválení vedoucímu daného úseku. V případě, že byla její hodnota do 250 000 Kč, považuje se za schválenou a odesílá se dodavateli. V případě vyšší hodnoty je postoupena finančnímu řediteli a controllingovému úseku. Když její cena přesáhne 500 000 Kč, je nutné schválení i od generálního ředitele. Pokud by tedy měl někdo v úmyslu zakoupit si například za firemní peníze osobní automobil, může být de facto odhalen až čtyřikrát – vedoucím úseku, finančním ředitelem, controllingem a generálním ředitelem. Aby bylo zabráněno překrývání zájmů, mívá společnost ve svých směrnících uvedeny i schvalovací matice pro speciální příklady. Například generální ředitel si sám nemůže schválit objednávku.

Interní kontrolní systém však nezahrnuje pouze schvalování nákupů a prodejů, obsahuje velmi širokou škálu činností. Může se jednat o kontrolní systém implementovaný do software používaného společností či o kontrolu správnosti zadávání údajů do systému.

4.3.6.2.1. Sarbanes-Oxley Act

Americká vláda po sérii účetních skandálů přišla s legislativní úpravou nazvanou Sarbanes-Oxley Act (SOX). Za vznik tohoto zákona mohou zejména kauzy spojené se společnostmi WordCom, Tyco a Enron. Právě kauza Enronu má na svědomí vymizení jedné z největších auditorských firem – do té doby známých jako „Velká pětka“ – a to společnosti Arthur Andersen LLP.

Hlavním cílem SOXu bylo zabránění páchání dalších účetních podvodů zejména výrazným zvýšením požadavků na vnitřní kontrolní systém společnosti a zvýšení důvěry investorů v komunikované výsledky hospodaření. Tento zákon se blíže dotýká i některých českých auditovaných společností. Netýká se totiž striktně pouze amerických firem, jeho uplatnění závisí i na množství amerických zaměstnanců ve společnosti (více než 300 rezidentů) či na tom, zda společnost obchoduje na americké burze.

V tomto zákoně je například zakotvena povinnost schválení finančních výkazů senior managerem, jako ujištění o jejich správnosti (sekce 302). V sekci 404 pak nalezneme podmínku řádného nastavení interních kontrol managementem společnosti a auditorem.⁵⁴

„Na úrovni podniků vyžaduje SOX zaměření kontrol ve společnosti na dozor nad všeobecnými systematickými kontrolami a uzávěrkami v rámci celé společnosti, včetně řízení rizika, zpráv a otázky konfliktu zájmů.“ (Dodwell, 2008, s. 38-43)

4.3.6.2.2. Whistleblowing

Pod pojmem „*whistleblowing*“ rozumíme upozornění zodpovědných orgánů na nesprávné praktiky na pracovišti, a to jak z hlediska etického či nelegitimního, tak i z hlediska nelegálního. Oznámení takto páchaných nekalých praktik můžeme chápat jako přínos veřejnosti.

Whistleblowery jsou obvykle současní či bývalí zaměstnanci, kteří byli svědky páchaní těchto činností ve firmě. Obvykle nevědí, na koho se s tímto problémem mohou obrátit, neboť tato činnost mnohdy probíhá se souhlasem vedení, proto informují osoby či instituce vně společnosti, jež mohou zřídit nápravu.⁵⁵

Ze širšího hlediska lze whistleblowing chápat jako součást kontrolního systému společnosti, přestože se o něj společnost nezasloužila a problémy by určitě raději řešila zcela jinou cestou.

⁵⁴ Sarbanes – Oxley Act. Zákon č. 107 – 204/2002

⁵⁵ Transparency International. www.transparency.cz

4.3.6.3. Interní audit

Jak uvádí Dvořáček (2003, s.2), „*interní audit představuje zvláštní typ podpory řízení podniku a jeho základní cíl je sloužit stále lépe vedení podniku jako nástroj pro dosažení efektivnosti řízení podniku*“.

Činnost interního auditu se vztahuje na všechny procesy, jež v dané společnosti probíhají. Jeho cíle je pak jejich zefektivnění a zajišťování vnitřních kontrol.

„Interní audit je nezávislá, objektivní zajišťující a poradenská činnost, která zvyšuje hodnotu společnosti a zdokonaluje její provozní činnost. Pomáhá organizaci dosáhnout cílů a systematickým, disciplinovaným přístupem zhodnotit a zdokonalit risk management a kontrolní procesy.“ (Dvořáček, 2003, s.5)

Interní auditor by společnosti měl předkládat své názory na fungování jednotlivých složek a návrhy na zlepšení fungování probíhajících operací. Měl by zavčas varovat před možnými riziky a navrhnout řešení situace a zejména upravit fungování vnitřního kontrolního systému takovým způsobem, aby byl pro firmu co nejefektivnější.

V případě možného podvodu by měl při sebemenším podezření interní audit ihned přiměřeně zareagovat. A to varováním vedení společnosti či přezkoumáním situace. Pokud již byl podvod spáchán a odhalen, pak interní audit pomáhá vedení vyhodnotit výsledky a rozsah tohoto podvodného jednání a řešit danou situaci.

Interní a externí audit mohou během auditu finančních výkazů spolupracovat. Je však důležité si uvědomit, že činnost těchto auditorů je odlišná zejména cíli, kterých se snaží dosáhnout. Spolupráce by tak měla probíhat omezeně a interní i externí auditor se věnuje své činnosti zvlášť. Pro tuto spolupráci je vždy nezbytné řádné pochopení fungování daného interního auditu externím auditorem.

4.3.6.4. Práce s lidskými zdroji

Jelikož právě zaměstnanci jsou oním kritickým prvkem, je zodpovědný přístup k jejich náboru i vedení esenciální. Podvody ve společnosti mohou vznikat s úmyslem tento podvod spáchat, ale i neúmyslným pochybením či zanedbáním povinností. Personální oddělení by proto nemělo podceňovat výběrová řízení, školení pro zaměstnance, ale i kárná opatření.

Personální oddělení by při výběrovém řízení mělo vycházet z předpokladu, že každý zájemce má tendence si přibarvit životopis. Na základě tohoto předpokladu by si mělo zájemce následně pořádně prověřit, a to na základě doporučení, referencí od bývalých zaměstnavatelů (v ideálním případě alespoň telefonicky) či kontrolou výpisu rejstříku trestů při nástupu do zaměstnání. V současné době je velmi oblíbené i využití sociálních sítí.

Je nutné, aby byli nově přijatí i stávající zaměstnanci pravidelně školeni. Kromě seznámení s kulturou a fungováním společnosti, bezpečností a předpisy a firemními směrnici, by také měli být zaměstnanci pravidelně proškolení v IT technologiích, které firma používá. Nejednou se auditor setkal se situací, kdy se zodpovědná osoba nevyznala v používaném systému společnosti. Takovouto neznalostí pak dokáže napáchat škodu ve výši statisíců i milionů korun, a to bez zjevného úmyslu.

Pokud se společnost setká s porušováním směrnic a nařízení, či pokud je odhalen podvod, měla by k viníkům přistupovat nekompromisně v závislosti na výši spáchané škody a na úmyslu pachatele. Přísná firemní politika a toto nekompromisní jednání s podvodníky pak může působit jako výborná prevence před pácháním dalších trestných činů, neboť si potenciální pachatelé uvědomí, že takovéto chování není ve společnosti trpěno.

4.3.6.5. Etické kodexy

Vliv etických kodexů na páchání podvodů je diskutabilní. Pokud potenciální pachatel totiž chce trestný čin spáchat, je jeho morálka značně ovlivněna jeho pohledem na svět. Takto zakalený úsudek pak těžko upraví etický kodex společnosti, který bude s nejvyšší pravděpodobností ignorovat a posuzovat spíše jako doporučené chování, kterým se nemusí řídit.

Velice tak záleží na společnosti, jakým způsobem tyto kodexy implementuje do svého fungování a nakolik striktně bude vyžadovat jejich dodržování. Významné okruhy, v nichž je riziko spáchání podvodného jednání vyšší, by tak měly být zakotveny i v jiných dokumentech společnosti, a to ve formě vnitřních směrnic a nařízení, které jsou pro zaměstnance závazné.

4.3.6.6. Externí audit a preventivní opatření

Souvislost externího auditu s výše uvedenými preventivními opatřeními je poměrně jednoduchá. Externí audit prověří fungování těchto opatření a v případě, že usoudí, že se na tato opatření dá spolehnout, komunikuje tím již jakýsi první impuls třetím stranám, že je společnost spolehlivá.

Pokud externí audit odhalí nefungující kontrolní systémy společnosti či nesmyslné směrnice, stejně jako nedodržování vnitřních nařízení, může doporučit managementu jejich úpravu a pomoci se zlepšením fungování tohoto systému.

Z tohoto hlediska, tedy ze spojení externího auditu s již fungujícím prevenčním systémem společnosti, je vliv externího auditu na prevenci hospodářské kriminality poměrně veliký.

5. Závěr

První část této diplomové práce byla věnována významu a charakteristice auditu jako takového a profilu auditora. Toto vymezení bylo potřebné pro správné pochopení auditu a jeho primárního cíle, kterým je ujištění třetích stran o (ne)správnosti účetní závěrky vydané určitou účetní jednotkou.

Druhá část se zabývala již popisem samotného procesu auditu a jeho jednotlivými fázemi. Správné pochopení tohoto procesu bylo totiž nezbytné pro třetí část této diplomové práce – tedy problematice hospodářské kriminality a role auditu v její prevenci. V této části byl definován pojem hospodářská kriminalita a následně rozebrány celosvětového výzkumu hospodářské kriminality prováděného společností PricewaterhouseCoopers. Z popisu procesu auditu bylo posléze vycházeno při zkoumání možného vlivu auditu na prevenci hospodářské kriminality.

Externí audit jako takový roli v prevenci hospodářské kriminality příliš nehraje, díváme-li se na tuto roli z pohledu „zastrašení“ potenciálního pachatele. Či přesněji, míra tohoto vlivu je nezjistitelná. Pokud však vycházíme z hypotézy, že odhalení hospodářské kriminality během auditu již může mít i preventivní vliv na možné další pachatele nebo pokračování v podvodném jednání, pak je vliv auditu nesporný.

Ačkoli primárním cílem auditu rozhodně není prevence ani odhalování hospodářské kriminality, přesto k tomuto odhalování dochází díky použitým metodám auditu. Audit tak k ujištění třetích stran o správnosti účetních záznamů přináší ještě bonus v podobě ujištění o legálnosti podnikání dané účetní jednotky. Oboje samozřejmě pouze v omezené míře dané zvolenými metodami, hladinou významnosti a obsáhlostí testovaných vzorků.

K odhalování a prevenci podvodů je přistupování mnohem zodpovědněji ve vyspělých mimoevropských státech, než v Evropě (a České republice konkrétně) samotné. Důkazem toho může být zřizování linek pro whistleblowery či přijetí Sarbanes – Oxley Actu, stejně jako proaktivnější přístup společností tyto problémy řešit. Právě známé kauzy Enronu, Tyca či WordComu podnítily zájem světa se této problematice výrazněji věnovat.

Situace v České republice je stále ještě hodně pozadu, když přijde na odhalování a prevenci podvodů. Firmy se snaží šetřit finance, nezavádí tak rozsáhlejší kontrolní systémy či neinvestují do ochranného software. Stejně tak se snaží i ušetřit co nejvíce peněz na prováděném auditu. Toto se pak odráží v kvalitě odvedené práce, protože auditor s velmi omezenými zdroji odvede pouze nutné množství práce. Přitom auditorské společnosti kromě provádění auditu samotného nabízejí i velké množství doprovodných služeb, které mohou společnosti snížit rizika podvodů a zefektivnit její činnost.

Právě fakt, že firmy šetří na prováděném auditu, který je pak proveden poměrně nedbale, je důvodem neefektivnosti auditu při odhalování podvodů a při plnění funkce prevence před trestnými činy v hospodářské oblasti. Toto dozajista snižuje i důvěru investorů v prováděný audit. Pokud si společnosti uvědomí, že vyšší investice povede v kvalitně odvedený audit, který jim může pomoci v boji s podvodným jednáním, pak bude pozice auditu coby preventivní činnosti v boji s hospodářskou kriminalitou mnohem jistější.

Seznam použité literatury

Knižní a časopisecké zdroje

- [1] BŘEZINOVÁ, Hana, ŠTOHL, Pavel. Účetní závěrka, výklad a praktické příklady. Znojmo: Soukromá vysoká škola ekonomická, 2008. 126 s. ISBN 978-80-903414-6-8.
- [2] DODWELL, William. *Six Years of the Sarbanes-Oxley Act: Are We Better Off?*. The CPA Journal, 2008, č. 8, s. 38-43.
- [3] DVOŘÁČEK, Jiří. *Audit podniku a jeho operací*. Praha: C. H. Beck, 2005. 165 s. ISBN 80-7179-809-6.
- [4] DVOŘÁČEK, Jiří. *Interní audit a kontrola*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. 202 s. ISBN 80-7179-805-3.
- [5] FRYŠTÁK, Marek. *Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe*. Ostrava: Key Publishing, 2007. 208 s. ISBN 978-80-87071-18-2.
- [6] HAKALOVÁ, Jana. *Účetní závěrka a auditing*. Brno: Tribun EU, 2010. 146 s. ISBN 978-80-7399-144-9.
- [7] HULA, Jiří. *Nejčastější chyby zjištěné při auditu účetních závěrek – popis, dopady a prevence jejich vzniku*. Brno: Audit účetnictví s.r.o., 2009. 9 s.
- [8] CHMELÍK, Jan, HÁJEK, Pavel, NEČAS, Stanislav. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. s. 17
- [9] JAHNOVÁ, Marie. *Účetní závěrka a účetní uzávěrka v účetní jednotce*. Znojmo: Soukromá vysoká škola ekonomická Znojmo, s.r.o., 2009. 59 s.
- [10] JIRÁSEK, Jaroslav. *Kde je kouř, bude i oheň*. Ekonom, 2006, č. 8. s. 44-45.
- [11] KOLEKTIV AUTORŮ. *Účetnictví podnikatelských a jiných subjektů*. Ostrava: Ekonomická fakulta VŠB – TU Ostrava, 1997. 142 s. ISBN 80-7078-456-3.
- [12] KOLEKTIV AUTORŮ. *Výzkum ekonomické kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci v Praze, 2004. 152 s.
- [13] KOLEKTIV AUTORŮ. TPA HORWATH NOTIA AUDIT. *Podvojný účetnictví 2009*. Praha: Grada Publishing, 2009. 224 s. ISBN 978-80-2930-5.

- [14] KRÁL, Jiří. *Příčiny a prevence hospodářské kriminality*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2008. 37 s.
- [15] NOVOTNÝ, Oto. *O otázkách hospodářského trestního práva*. Právní praxe, 1997, č. 6.
- [16] RAFFEGAU, Jean, DUFILS, Pierre, MÉNONVILLE, Didier. *Finanční audit*. Paris: Presses Universitaires de France, 1992. 119 s. ISBN 80-86009-02-5.
- [17] RALAUS, Pavel. *Možnosti dokazování hospodářské kriminality*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2009. 72 s.
- [18] ŠÁMAL, Pavel. *Podnikání a ekonomická kriminalita v České republice*. Praha: C.H. Beck, 2001. 776 s. ISBN 8071794937.

Elektronické zdroje

- [19] AMERICAN INSTITUTE OF CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANTS. <http://www.aicpa.org/>
- [20] KOMORA AUDITORŮ ČESKÉ REPUBLIKY. www.kacr.cz
- [21] KOMORA AUDITORŮ ČESKÉ REPUBLIKY. *Příručka pro provádění auditu*. www.kacr.cz
- [22] KRYŠTŮFEK, Tomáš. *Teorie auditu finanční závěrky*. <http://www.financnizeni.cz/content/uploaded/1296292768teorie%20audit%20ucetni%20zaverky.pdf>
- [23] RADA PRO VEŘEJNÝ DOHLED NAD AUDITEM. <http://www.rvda.cz/>
- [24] SPOLEČNOST DELOITTE. <https://www.deloitte.com>
- [25] SPOLEČNOST EY. <http://www.ey.com/>
- [26] SPOLEČNOST KPMG. <http://www.kpmg.com/>
- [27] SPOLEČNOST PWC. <http://www.pwc.com/>
- [28] TRANSPARENCY INTERNATIONAL. <http://www.transparency.cz/>
- [29] PWC. *Celosvětový průzkum hospodářské kriminality 2014*. www.pwc.cz/crimesurvey

Legislativa

- [30] ČESKÁ REPUBLIKA. Vyhláška č. 500/2002 Sb. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2002.
- [31] ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon 93/2009 Sb., o auditorech a změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2009.
- [32] ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 140/1961 Sb. ve znění pozdějších předpisů - Trestní zákon. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1961.
- [33] ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 513/1991 Sb. – Obchodní zákoník. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1991.
- [34] ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 563/1991 Sb. o účetnictví. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1991.
- [35] SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ. Zákon č. 107 – 204/2002. *Sarbanes – Oxley Act*. 2002.

Seznam zkratek

FEE – Evropská federace účetních expertů

FIFO – First in, first out

IFAC – Mezinárodní federace účetních

PwC – PricewaterhouseCoopers (auditorská společnost)

SOX – Sarbanes-Oxley Act

Seznam tabulek, obrázků a grafů

Tab. 2.1 Rozložení aktiv a pasiv v rozvaze

Tab. 2.2 Cash Flow

Tab. 2.3 Přehled o změnách vlastního kapitálu

Tab. 3.1 Přípravná fáze auditu

Tab. 3.2 Fáze určení strategie

Tab. 3.3 Provedení auditu

Tab. 3.4 Závěr a vydání zprávy

Obr. 2.1 Logo společnosti Deloitte

Obr. 2.2 Logo společnosti EY

Obr. 2.3 Logo společnosti PwC

Obr. 2.4 Logo společnosti KPMG

Obr. 3.1 Rizika

Obr. 3.2 Vlastnosti významných účtů

Obr. 4.1 Schvalovací matice

Graf 4.1 Oběti hospodářské kriminality

Graf 4.2 Typy hospodářské kriminality

Graf 4.3 Počítačová kriminalita

Graf 4.4 Korupce

Graf 4.5 Prevence

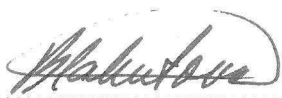
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

14.4.2014

Lucie Blahutová

Seznam příloh

1. dotazník pro odbornou praxi asistenta auditora
2. dotazník pro auditory
3. čestné prohlášení o dobré pověsti
4. výrok auditora